

*Mons. Juozapas Antanavičius
Romualda Gasparaitytė*

Kunigas

ALFONSAS LIPNIŪNAS

*Mons. Juozapas Antanavičius
Romualda Gasparaitytė*

*Skiriame KUNIGO ALFONSO LIPNIŪNO
90-osioms gimimo ir 50-
osioms mirties metinėms*

Vilnius
1995

JAUNYSTĒS GIESMĒ

Iš Alf. Lipniūno dienorašcio

Atsistojus naujo gyvenimo vartuose ir iš tolo išvydus būsimo darbo dirvonus, į kuriuos po kelių dienų priėmus kunigystės šventimus prieis išeiti, norisi nors trumpai vėl pradėti fiksuoti nerimstančias širdies audras, gimstančias idėjas, giliau įstringančius gyvenimo faktus, metant gaires į ateitį ir darant aliuzijas į praeitį.

Štai realus tos dienos vaizdas: 1919 metais išvydau baltus gimnazijos rūmus, 1925 metais abiturientas apleidau juos ir tais metais atsidūriau seminarijos rūmuose, o dabar jau po kelių dienų ir juos reikės apleisti

Kiek per tuos metus prisvajota, kiek didžių vaizduotės rūmų pristatyta, kiek lengvapėdiškų planų persirito ir sugriuvo fantazijos užkampyje.

Dabar jau prieš akis gyvenimo realybė, plačioji arena su apžėlusiais dirvonais. Taip smagu, o draug ir liūdna, pabaigus mokslą. Rodos, pasiektas idealas, bet kaip mažai, kaip trumpam laikui jis tepatenkina žmogų...

Nutilo audros, pranyko miesto dundesys, triukšmas, apsidengė rūkiais girgždą kasdieninio gyvenimo reikalai, atsivėrė plačios, beribės dvasinio gyvenimo lankos. Šviečia saulė, mirgsi vakarais žvaigždės, tyliai šlama paslaptį šešėlius blašką medžiai, čiulba netolimame sode lakštingalos, - bet viskas taip nauja, nepaprasta, prasminga. Ir kyla mintys prie pasaulio Kūrėjo, amžiais laimingo, taip artimo mums ir šiai gyvybės kupinai tvarinijai.

Kodėl taip greit pasauly viskas keičiasi, kodėl taip greit nuvysta medžių lapai, šaltis sukausto gyvą žemės kūną; kodėl žmogaus siela nerimsta, ilgisi kažko, o kartais tokio džiaugsmo apimama, kad noris visus apkabinti, išbučiuoti ir lėkti į amžinatvę, amžinatvę visiems paruoštą?

Taip lengva dabar atsakyti į tuos visus klausimus! Prieš akis vien amžinieji dalykai, dvasios amžina laimė Dievo artimybė. Taip aiškus kiekvieno žmogaus gyvenimo tikslas, taip suprantamas visos tvarinijos nuolatinis kitimas, -priminti žmogui, kad ne čia amžinoji tėviškė, ne čia poilsio ir ramybės vieta, ne čia paguodos šalis, bet ten toli, amžinatvėj, į kurią taip veržias į materialų, nykstantį pasaulį išmesta žmogaus siela.

Belieka įsigilinti į amžinuosius klausimus, paruošti jiems vėžes paprastame žemės gyvenime ir nuolatos savo sieloj gyventi džiaugsmo šventę. Bet visų svarbiausia - numatyti būdus tą džiaugsmo šventę įnešti į visų žmonių kasdieninį gyvenimą.

Šv. Teresėlė paklausta, kaip ji gyventų - darbuotų, jei antrą kartą jai būtų leista pradėti nuo kūdikystės dienų gyventi, atsakė, kad taip pat, kaip dabar gyvena. O, kokia laiminga! Ne kartą, ir aš, paviršutinai tepa galvojęs, kalbėjau panašius žodžius. Bet dabar, dabar nebėra drašos taip sakyti. Slinko gimnazijos metai gana greit, dar greičiau seminarijos, bet ar mano darbštumas lygiai bėgo? O, buvo valandų, kada, po 6 mokykloj praleistų valandų dar 4 bemo-kinant kitus, svaigdavo galva, atsisėdus prie savo darbo, akys nejučiomis merkdavos, o sieloj lyg ir liūdesys kildavo, kad štai vieni -pilniausiai buitimi - pragyvenimu aprūpinti, neverčiami pašaliniu darbu užsiminėti, nedirba ir savo, o tu - dirbk ir dirbk, ir dirbk! Bet kiek darbe neplaningumo, kiek maža tikro susirūpinimo ateities pareigomis, kiek išsiblaškyimo prie antraeilų darbų! Kur tavo dvasios galybė, kur didvyrio charakteris, kur šv. Povilo dvasia? Kur pagaliau mokslas?! Kaip mažai teprisiruošęs sunkiai kunigystės naštai, kaip menkai tesubrendęs!

Veltui aimanuoti! Dar laikas.

* * *

KO LAIKYTIS IŠĖJUS Į GYVENIMĄ KAD NEATVĖSTŲ
UGNINGA, PASIRYŽIMO KUPINA DVASIA IR KAD SĖK-
MINGIAUSIAS BŪTŲ APAŠTALAVIMAS 6

(Šį planelį turiu visados bent kartą į mėnesį perskaityti ir perrefleksuoti).

„Da mihi animas, cetera tolle“

Tikslas: Dievo garbė ir sielą išganymas.

Priemonės; A. SAU PAČIAM:

„Si sal evanuerit in quo salietur?“²

„Jei šviesa užges, kas bešvies?“

Reiškia, pirmoj vietoj turiu rūpintis išlaikyti savyje tikrai gyvą tikėjimą ir Kristaus dvasią, nes negalima kitam duoti to, ko pats neturi, o antra vertus, jokios neturi kitiems viršgamtinės vertės natūralūs žmogaus darbai, nors ir didžiausi

Tam tikslu i griežtai kontroliuoti UNIONIS APOSTOLICAE SCHEDULA³ ir praktiškai Unijos reikalavimus vykdyti

1. Uoliai atlikti apmąstymus quam primum⁴, geriausia prieš Šv. Mišias.

2. Dvasinį skaitymą (15 min.) būtinai atlikti, ir tai pasirinkti geriausias dvasinio rūmo statymui knygas.

3. Brevijorių kalbėti laike, dievotai perdaug neskubinti kad gautum dvasinio peno.

4. Šv. Mišias laikyti gyvai turint prieš akis Kristaus atliktą auką.

5. Atkalbėti kasdien rožančiaus dalį.

6. Apeiti bent penktadieniais Kryžiaus kelius.

7. Daryti griežtą sąžinės sąskaitą, kaip generalinę, taip ypatingą. VALIĄ SUSTIPRINTI

Nustatytu laiku keltis, gulti ir visas kitas pareigas atlikti Sausrai užėjus, dar uoliau atlikti visas savo pareigas.

PROTAS

Neatsilikti nuo pažangos, sekti tiek dvasinę, tiek šiaip mokslinę spaudą. Bet visados pirmoj vietoj skaityti tai kas reikalinga, antroj - kas naudinga, o tik trečioj - kas malonu. Tą patį principą taikyti ir visame kitokiame veikime.

B. DARBAS KITŲ SIELŲ LABUI

L Pirmoj vietoj statyti bažnytines pareigas.

a) Išpažintyse nenustoti kantrybės ir švelnumo, žinoma, vyriško. Vien sielas tematyti, sielas, norinčia s išsiveržti iš žemės purvų ir pakilti prie Dievo. Nelikti automatu, bet iš antros pusės - „nesipeckoti“.

b) Pamokslai. Daugiau paprastumo ir išradingumo, pergyvenimo skelbiančios tiesos. Rimtai ruoštis prie pamokslo: galima tik planą pasirašyti, bet patį pamokslą gerai gerai apgalvoti. Per sakyklas galima būtų daug daug sielų išganyti pa tarnauti.

2. Organizaciniame veikime neišeiti iš K.V.C.⁵ ribų (nelikti politikierium ar partijos žmogum). Širdyje pritarti visoms katalikiškoms partijoms, palaikančioms kontaktą su K. V. C.

Pirmoj vietoj atsiduoti katalikiškoms vaikų ir jaunimo organizacijoms: Angelui Sargui, pavasarininkams, ateitininkams (susidėjus sąlygoms, pagalvoti apie visas katalikiškas organizacijas ir jų organizuotą sintezę K.V.Centro priežiūroje, kaip kad yra Italijoje. Neatsisakyti ir joms pagelbėti).

Brolijos savaimė jau įeina į kunigo veikimą.

SVARIOS PASTABĖLĖS

A. Niekados neįeiti į draugijų valdybas, kadangi svarbu, kad patys nariai rodytų iniciatyvas. Kunigui atsistojus priešakyje, dažniausia narių iniciatyva visai užmušama. Todėl viską globo ti, judinti, bent visą garbę atiduoti nariams. Išimtis: įeiti į valdybą, ypač pirmininkauti, galima ten, kur daug sugebėjimo ir darbo reikia, pvz., vesti rajoną, regioną, ir tai tik tada, kada nėra atatininkamo pasaulininko.

B. Per daug neapžioti. Ypač peilis po kaklu naujam kunigui radus senojo pristeigtą begalę draugijų, neaprupintų vadais. Dirbti tiek, kad nenukentėtų paties dvasiniai reikalai ir nesusi trukdytų tiesioginės pareigos.

3. Individualus apaštalavimas. Kiek pareigos leidžia:

a) lankyti ligonius;

b) šelpti neturtelius, nelaimės ištiktus;

c) draugauti, negaištant laiko, su katalikais inteligentais, kad patraukus juos prie katalikiškos akcijos;

d) lankytis, šnekučiuotis su tėvais, ypač jų vaikais, kad jie labiau gerbtų kunigą, o tuo pačiu artimesni būtų Bažnyčios vaikai

APAŠTALAUJANT

A. VENGTI: a) per daug artimo-familiariško susinėjimo su atskirais asmenimis, ypač moteriškomis. „Per speciem mulieris multi perierunt“ (Eccli)⁶. Scandalum optimi pessima⁷.

b) nekantrumo, nervingumo, paskubumo. Šaltai protu viską apsvarstyti;

c) alkoholinių gėrimų. Būti griežtu abstinentu.

B. BŪTI: a) paprastu, neišdidžiu su žmonėmis;

b) vyriškai švelniu;

c) mandagiu.

C. LAIKYTIS VIENYBĖS, ypač su konfratris kunigais. Niekio blogo apie juos niekada nekalbėti, ką bloga sužinojus, paskandinti jūrų gelmėse ir užmiršti, lyg nieko blogo nebuvo, kitiems užleisti geresnę vietą, pagarbą.

D. BŪTI DRAUSMINGAM. Neprašyti Vyskupo jokių malonių, nelandžioti - kur skirs, važiuok.

Praėjusi valandėlė, jei nesunaudota Dievo garbei ir sielų išganymui, žuvusi amžinybei. Todėl dirbti, dirbti, dirbti

Pradėdamas kiekvieną darbą, pasiklausk: Quid hoc te faciat

ad aeternitatem?⁸

* * *

MANO SIELOJ LAIMĖS ŠVENTĖ!

Šiandieną džiaugsmas pasiekė jau beveik kulminacinį punktą. Bet kūno nuovargis didokas. „ Spiritus promptus, caro quidem

infirmus“⁹. Jau artinasi prisirengimo darbo vainikavimas, jau sudiev ramiam seminarijoj poilsui

Kun. Alf. Lipniūnas su artimaisiais Primicijos dieną.

O, kodėl taip greit jau išeiti į gyvenimą, į audrotą gyvenimą?! Taip silpnam!

Bet, Dievuli, galva jau kaista, širdis smarkiau plaka. Duok, duok pajėgų silpnam kūnui, kad dvasia nenuleistų sparnų, kad bent šventimų dienų mokėtų amžinatvės akimis giliai pažvelgti į gyvenimą.

Vargiai šiandieną begalėsiu sumerkti akis. Rytoj - KUNIGYSTĖS ŠVENTIMAI...

Ilgai, ilgai auginta ir stropiai prižiūrima rožė jau nuskinta pasauliui ir prisegta Sužadėtiniui Kristui Todėl taip ramu, gera, bet drauge toks didelis ilgesys eiti arčiau, arčiau Kristaus, Jo liepsnomis užsidegti ir vesti klajojančius žmones į gyvenimą, laimės rytojų, kuriame nėra vargų, neteisybių.

O, kaip šaltas pasaulis, kaip ledinės ir iš kieto granito nukaltos žmonių širdys! Kiek reikia šilumos, kiek meilės! Todėl prašau Tave, Dievuli, neapleisk mane, suteik tos meilės, be kurios šla mums krūtinės; ko daugiau?! - kad visur tematyčiau Kristaus sūnus ir dukteris, ir visiems rodyčiau širdingiausią užuojautą, broliškumą.

Kaip daugiau, kaip daugiau laimėti sielų Dievui!

* * *

Visi neo - presbyteriai, panevėžiečiai, atvykome autobusu iš Kauno pas Panevėžio Ekscelenciją K. Paltaroką. Man teko visų draugų vardu trumpa prakalbėle pasveikinti Ekscelenciją. Atsakydamas Jis taip gražiai kalbėjo apie kunigų pareigas, apie šiandieninius pavojus, rūpesčius, kad visi susimąstėm ir pasiryžom stoti drąsia i į darbą.

Tik aš nenudžiugau sužinojęs, kad paskirtas esu Panevėžin Katedros vikaru, o drauge vyskupijos katalikiškų organizacijų instruktoriumi Ne jaunoms jėgoms tokius darbus imtis! Mane vilioja labiau ramus, paprastas, idiliškas sodžiaus ar miestelio gyvenimas, kur žmonės nepažįsta vylių, atvirai reiškia savo sielos pergyvenimus, kur natūralus žmogus auga gamtoje.

VAKAR PRIMICIJA. Džiaugiamas, laikydamas pirmąsias Šv. Mišias, liūdėjau, matydamas rimtus ir susigraudinčius veidus, jaučiaus toks menkas nevertėlis, kuriam veltui žmonės rodo savo širdį, gražiausiais vainikais išpuošdami bažnyčią, namus.

O, Šv. Mišių auka! Kur mano gilus pergyvenimas, kur atjautimas savo nevertumo ir menkumo.

Einu lyg šmėkla, patsai menkai tesusivokdamas, kitiems išganymo nešti

Šiandieną pirmą kartą Katedroje sakiau pamokslą: „Meilės ir labdaringumo reikalingumas gyvenime“. Nežinau, bet jaučiu, kad negaliu laisvai kalbėti Gal kiek neigiamai veikė Vyskupo sėdėjimas ir kunigo Vl. Butvilas išmeigtos akys.

Turbūt ir rezonansas Katedroje nepergeriausias. Žmonių, tiesa, buvo pilna bažnyčia.

* * *

Kelionės, kelionės, kelionės... Linkuva, Gruželiai, Pasvalys, Šiauliai, Anykščiai, Pumpėnai, Kaunas, Subačius, Ušpaliai. Dambava, Utena... Šventės, susirinkimai, vizitacijos...

* * *

LYGIAI METAI NUO MANO PRIMICIJOS.

Praėjo jie taip nuolatiniame darbe ir veikime. Per šiuos metus beveik neturėjau laisvos valandėlės visiškam poilsui. Dirvonas didelis, piktžolių daug, užvirusi Lietuvoje religinė kova ra didėja - darbo, darbo! Sudiev todėl pasakiau šiemet visiems svečiamams.

Nuotaika, dvasia?! Juo tolyn, tuo ugningesnis daraus veikime. Vidujinis džiaugsmas beveik niekad nebeapleidžia sielos. Kuo arčiau Kristaus, kuo arčiau Gyvybės šaltinio, kuo karštesnė malda, - tuo darbas sėkmingesnis. Tik bėda, kad beveik kasdieninės kelionės neleidžia susikaupti kaip reikiant, tinkamai atlikti visų dvasinių pratybų.

Duok, Dieve, ir toliau savo pagalbos ir malonių. Be Tavęs juk niekas esu!

Šiandien kilo daug daug tylaus noro susikaupti, visų veikimą statyti ant gilaus maldingumo, ant paaukojimo Aukščiausiam.

Kam man turtai? Jie visi, visi kitų labui

Kam man skanesni valgiai? Aš ir taip, Dievui dėkui, stiprios sveikatos.

Kam ilgai miegoti? Kam nešti tuščiam į praeitį ir taip trumpas gyvenimo minutes?

Salin, sava valia! Ambicija! Viską atlikti, nukęsti dėl Kristaus, dėl sielų išganymo.

Dievuli, noriu statyti kryžių ant praeito gyvenimo.

* * *

Žmonės mano, kad dabartiniame kovų laike aš išėjau iš savęs, užsispyręs siekiu nugalėjimų.

Kaip tik dabar dažniau siela veržias prie Amžinybės šaltinio, prie susitelkimo. Išorė vargina! Tvanku! Daugiau veiksmų dvasios.

Kad turėtų žmonės gilesnį tikėjimo supratimą, daug laimingesnis būtų gyvenimas, mažiau kovų, partinių pykčių.

O, Kristaus meile, vadovauk man! „Da mihi animas, cetera tolle“¹.

Vienuolynas! Jėzuitai-Marijonai.

Ar nekvietai, Dievuli, mane į jį?! Gal?

Laimas - žaibas. Žmonija - pilna skausmų. Begalė alkanų. O aš? Esu tikras apaštalas?! Kaip dažnai užmirštu tai!

Dievuli, atleisk už netinkamai sunaudotas valandas, prašnaustas progas patarnauti kitiems, pagelbėti

Nuo savęs turiu pridėti: jei maža savy teturėsiu dieviškos ugnies, tai koks iš manęs apaštalas.

Visus metus - viską Kristui! Laimink, Dieve!

KRISTAUS KARALIAUS ŠVENTĖ!

Moksleiviai ateitininkai (apie 300) organizuotai ėjo bažnyčioje prie Šv. Komunijos. Ta proga pasakiau Katedroje pamokslą apie apaštalavimą, žinoma, moksleiviams, Matydamas tokius būrius, einančius prie Šv. Komunijos, negalėjau susilaikyti neverkės: įspūdis begalinis? Sunkiais laikais, persekiojimų laikais, tokia organizuota pasišventėlių armija - tiesiog stebuklas. Pilnai tikiu, kad Dievo Apvaizda sunkiais laikais duoda žmonėms ypatingos malonės persiimti Jo idėjomis, nežiūrint jokių pavojų.

Gyvuok, Kristau Karaliau, jaunimo širdyse!

* * *

1932! LAISVĖS RYTAS! Bet bundančios idėjos bene dar daugiau reikalingos yra globos ir auksų, todėl per šiuos metus dėsiu pastangų dar energingiau, intensyviau ir planingiau veikti

Bet viskas Dievo rankose. Į jas ir sudedu visus 1932 metų darbus.

1933-ųjų Naujametinių pamokslą Katedroje pasakiau. Nauji Metai, naujos kelionės - traukiniu, vežimu, net laivu jau teko plaukti, toliau Lietuvos pakeliauti...

* * *

Elgetos - dykaduoniai!

Turėjau ypatingą konferenciją visiems tiems, kurie naudojasi svetimų pašalpomis - vargšams ir bedarbiams. Prisirinko, kiek vėliau sužinojau, gana daug vagių, valkatų, paleistuvių, tinginių, girtuoklių, bedievių. Ir duok, žmogau, visiems konkubinams duonos! Visgi kiauro maišo neprikiši!

Priėjau išvados - pirmoje vietoje reikia sustiprinti jų dvasią, ir savaime 2/3 visų vargšų atkris. Būtinai per rekolekcijas, dvasinį sustiprinimą reikės ateityje juos vesti į laimę. Reikės paprašyti kan. P. Šidlausko, kad prieš Šv. Kalėdų ir Šv. Velykų Šventes būtinai juos visus man dar kartą duotų, tik šiek tiek ilgesnėms konferencijoms. Labai svarbu pažadinti visiškai užsnūdusias sielas.

* * *

AUTOKRITIKA

1. Per daug neatsargus būdavau kalbose. Be reikalo minėjau Merkio mirtį Paryžiuje, karininkus, apskrities viršininką jauni mo teisme. Ateityje kalboje turiu būti daug atsargesnis.

2. Pamoksluose per daug barimo. Daugiau reikėtų rodyti meilės, pasigailėjimo. Juk mūsų kaimiečiai be galo daug sekmadi-

niais pavargsta, tolimą kelią atbrenda, ir reikėtų jiems bažnyčioje duoti pajusti šilumos, džiaugsmo.

3. Per daug nekantrumo. Visados turėčiau būti lygus, ramus, nors kunigai ar laisvamaniai ir kuo mažiausiai užsipelnytus priekaištus darytų. Amžina veide saulė!

4. Pagrindas • religinis gyvenimas. Visos religinės praktikos turėtų būti kruopščiai atliekamos. Kitus darbus atliekant, taip pat neužmiršti niekadose gerą intenciją padaryti

5. Per didelis savęs vertinimas. Juk, tikrai kalbant, esu visiškai ignorantas, vos nuotrupų prisigraibstęs. Kuo aš turėčiau girtis? Kiti geriau išmano, tik senu įpročiu nemoka ar neturi drąsos atvirai ir nuoširdžiai vertinti

* * *

Vakar kursantų būrelis, vadovybės neatsiklausęs, sumose šokius. Pavyko šiaip sau. Šiandien, per paskaitas, atsargia i priminiau klaidą. Labai susijaudino ir vakare atėjo atsiprašyti

Vis labiau įsitikinu, kad vien tik tada gali būti tikras vadas ir be žodžių veikti kitų žmonių širdis, kada patsai esi šventas ir vien iš gilios Dievo meilės kalbi Tik, o Dievuli, kaip toli esu dar nuo Tavęs! Duok man daugiau Šventosios Dvasios ir stiprybės.

Dėl Tavęs, o Dieve, juk viską dirbu!

* * *

VEIKIMO PLANAS 1934 METAMS

I. Organizacinė-visuomeninė sritis:

sausis-vasaris: org. kursai provincijoje

kovas: rekolekcijos gimnazijose

balandis-birželis: ateitininkų kuopų lankymas, šventės, ekskursijos, suvažiavimai

liepa-rugpjūtis: angelaičių kongresėliai

rugsėjis-spalis: ateitininkų kursai provincijoje

lapkritis-gruodis: Panevėžy mėnesio kursai

II. Asmeniniai darbai:

Anglų ir lenkų kalbų mokymasis

Parašyti knygas: Amerika“ ir „Vadovas organizacijoms“

III. Dvasios ugdymas:

Kiek galima greičiau laikytis Unionis Apostolicae regulos¹⁰, rūpestingai atliekant visas religines praktikas.

Ar tik ne per maža pas mus dvasios, gyvo religinio gyvenimo ir ar ne per daug neapgalvoto veikimo. Grynai religinis darbas labai reikalingas, dar ne visi paklūsta Dievo žodžiui

* * *

ATEITIS?

Šiandieną perskaičiau Putino Altorių šešėly“. Prie kokių liūdnu pasėkų priėjo poetas ir kaip klaidų kelią siūlo kitiems! Dieve, saugok nelaiminguosius skaitytojus nuo to, kad nė vienas neįkliūtų į spąstus, o ypač saugok mūsų konfratrus, kad dvasioje būtų stiprūs.

Būtinai reikėtų pa rašyti ką panašaus contra.

Mano sielai per daug tvanku ir per daug neramu, gerokai ji paskendus išoriniame veikime. Ar tik ne geriau pagarbinčiau Dievą, tobulindamas save ir apaštalaudamas vienuolyne? Jau seniai mano širdis ilgisi vienuolyno ne dėl to, kad mažiau reikėtų veikti, bet kad labiau galėčiau susikaupti ir našesnis būtų apaštalavimas. Daugiau svarstyti.

SUDIEV, TYLUSIS VIENUOLYNE!

Šiandien, galutinai apsvarstęs pašaukimo klausimą ir nutaręs nuo 1935 metų stoti į Jėzuitų vienuolyną, užėjau išgauti leidimo iš Ekscelencijos Vyskupo. Bet visos gražios viltys veltui - Ekscelencija niekaip nenori išleisti ir apskritai yra nusistatęs kunigų į vienuolyną nebeleisti

Taigi sudiev, vienuolyne! Matyt, Dievo valia, kad darbuočiaus kaip pasaulietis kunigas. Dievas neapleis! Melas pagalvoti apie pasaulietišką vienuoliškumą.

* * *

1935 metai - Kristaus garbei kelti ir savo sielai tobulinti, nesigailėti šiuose metuose jokių pastangų. Pastabėlės, peržvelgus praėjusius metus:

1) organizaciniai darbai vyko pusėtinai

2) asmeniniai - blogai Anglų kalbą mokiausi mėnesį, bet nedaug teišmokau. Knygų neparašiau. Apie Ameriką knygai medžiagą surinkau ir 2 ir pusę lanko atspausdinau. Apie organizacijas medžiagos dalį parinkau, o rašyti nė nepradėjau. Ta pa lieka po „Amerikos“ išleidimo.

3) Dvasios ugdymas pirmą pusmetį gana sekėsi, bet antrą - didžiausias regresas. Reikės daugiau valios įdėti - kitaip nieko gero nebus.

GRIEŽTAS NUSISTATYMAS

Nuo šiandien iki birželio mėn 15 d. nedalyvauti jokiose pramogose, negaišti niekur be reikalo laiko ir daugiausia darbuotis prie stalo rašant. Organizacijoms vadovavimo darbas turi būti varomas visu rimtumu.

Visame ieškoti sielų, dėl jų paaukoti visą save: sveikatą, turtą, mokslą. Neieškoti sau garbės, bet vienam Gerajam Dievui, Jėzui Kristui laimėti sielų prielankumą. Nepasitikėti savimi, bet vien tik Dievo malonės veikimu, todėl darbe daug melstis.

Jėzau mano, Tu žinai, kad aš nieko sau gyvenime iš žmonių nelaukiu, ir suteik jėgų, kad visus užpuldinėjimus, kuriuos taip dažnai iš konfratru sutinku dirbdamas katalikų akcijos darbą, su didžiausiu džiaugsmu perneščiau ir niekados nesiskųščiau. Dievuliau, jei tokia tavo valia, duok, kad mano garbė žmonėse

visiškai išnyktų ir kad nieko daugiau netrokščiau, kaip būti silpnu padarėliu, Tavo garbę žemėje skleidžiančiu. Jėzau, aš Tavo.

Gėda inteligentams!

Vakar ir šiandien Panevėžyje turėjo įvykti mūsų klasės draugų, 1925 metais baigusią gimnaziją, suvažiavimas. Kadangi iš 70 asmenų teužsiregistravo 10, suvažiavimas neįvyko. Kaip bus galimas Lietuvoje inteligentų bendradarbiavimas, jei klasės draugai ir tai nesusirenka.

* * *

Šiandieną pasiruošiau išvažiuoti į Prancūziją, į Lillį.

Labiausiai gaila palikti ateitininkus, angelaičius ir pavasarininkus. Bet mane pavaduosiąs kun. Alį. Sušinskas yra labai energingas ir dar geriau už mane mokės vystyti darbą.

Iš savo pusės nieko daugiau nenoriu kaip to, kad Dievas atleistų per paskutiniuosius penkerius metus padarytus visus mano apsileidimus ir laimintų tą jaunuomenę, kuriai visą širdį buvau atidavęs. Konfratrams kunigams daugiausia Dievo prašau gilios kunigiškos dvasios ir ištvermės sunkiame ganytojiškame darbe.

Į Tavo rankas, Viešpatie, atiduodu visą savo gyvenimą užsienyje. Duok, Dieve, kad grįžčiau dar geresnis kunigas.

* * *

VISAS GYVENIMAS - KAIP KELIOS AKIMIRKOS

I. VAIKYSTĖ

Panevėžio apskrity, Pumpėnų valsčiuje, Talkonių kaime gyveno Dionizo ir Konstancijos Lipniūnų šeima. Tėvas, caro valdymo metais išvengęs rekrutų likimo, rūpinosi didele šeimyna: palei dulkėtą vieškelį, senoje rąstų troboje, dengtoje šiaudais, jau lakstė berniukai Povilas, Petras, Juozas, Steponas, Antanas, Stanislovas, vėliau gims duktė Apolonija, sūnus Mykolas.

1905 metų kovo mėn. 12 dieną į šį pasaulį atėjo dar vienas mėlynakis, bažnyčioje pakrikštytas Alfonso vardu. Nuo pat gimimo jis buvo neramus ir balsingas, labai apsikrus ir jautrus. Broliai Alfonsiuką mylėjo: žaizdavo su juo, šiltais vasaros vakarais pasiimdavo naktigonėn.

Alfonsas nuo pat mažens turėjo labai gerą atmintį: greitai įsimindavo ne tik vaikiškus pasakojimus, dainas, eilėraščius, bet pramoko rusų, vėliau vokiečių kalbą.

Vienas didžiausių jo norų buvo mokytis. Pirmoji mokytoja - iš Peterburgo sugrįžusi ir Pumpėnuose gyvenanti mokytoja Adelė Urbonaitė. Linksmiausias metų laikas - kai galima bėgti į Pumpėnų pradžios mokyklą. Nesvarbu, kad basas, sulopytomis kelnėmis, - ne tai rūpėjo Alfonsiukui. Su pagyrimu baigęs Pumpėnų pradžios mokyklą, 1919 metų rudenį, per ašaras išprašęs tėvų leidimo, su užsidirbtomis 20 markių atvyko į Panevėžį ir buvo priimtas į Vyrų gimnazijos 3 klasę. Gimnazijoje jis - Alfonsas Lipnickas (šią surusintą pavardę vėliau vėl pakeitė į Lipniūno). Mokslai ir čia sekėsi gerai. Gausios ir neturtingos šeimos atžala ne kartą buvo premijuotas, dėl gero pažangumo atleistas nuo mokesčio už mokslą.

„Jau trečioj klasėj būdamas, ėmiau rengti mokinius pataisininkus ir naujokus. Visi 6 gimnazijos metai ir visi sielos pergyvenimai tampriai surišti su mokiniais, kurių turėjau virš 100. Į mano charakterį tas gerokai įspaudė bruožų, nes dėl laiko

stokos turėdavau atsakyti visų pasilinksminimų ir kompanijų. Savomis lėšomis išėjau gimnaziją“ - rašė savo dienoraštyje Alfonsas Lipniūnas.

Gimnazisto vasaros buvo leidžiamos gimtame sodžiuje. Ganydavo Alfonsas gyvulius, pasakodavo draugams apie mokslus gimnazijoje, pamėgdžiodavo mokytojus. Jau tada išryškėjo jo dorovinės nuostatos: sodžiaus vaikams pasakojo apie rūkymo ir alkoholio žalą, kvietė laikytis Dievo įsakymų - nevogti, nekalbėti netiesos, mylėti savo artimą.

Lipniūnų šeima su svečiais Talkonyse 1918 m.

Pirmasis pasaulinis karas Alfonsui įskiepijo neapykantą okupantams, prievartai: jo akivaizdoje vokiečiai vos nenušovė tėvo vien už tai, kam šis neatidavė paskutinio arklio iš tvarto.

Gimnazijoje išryškėjo jo gabumai menui, literatūriniais rašiniams. Ir dabar dar yra išlikusių jo piešinių. Jo bendraklasis a.a. Stasys Juodikis yra pasakojęs tokį atsitikimą: kartą mokytojas tik

dėl jam žinomų priežasčių sumažino Alfonso Lipniūno rašomojo darbo pažymį. Klasė nesutiko su šiuo mokytojo sprendimu, ir visi gimnazistai protestuodami išplėšė darbus iš savo sąsiuvinų, atiduodami pirmumą Alfonso minčiai.

Savo prigimtimi Alfonsas Lipniūnas buvo visuomenininkas ir oratorius, humanizmo tiesų skleidėjas, kovotojas su negerovėmis. Jis šventai tikėjo, kad savo įsitikinimais ir iškalba gali paveikti žmones, ypač jaunimą. Štai kodėl ilgai klajojęs po visus Kauno Vytauto Didžiojo Universiteto fakultetus, pasirinko Kunigų seminariją. Tėvai nevertė, pats nusprendė - „geriau būti geru kunigu negu prastu valdininku“ - pasakė savo broliui.

Gerai baigti mokslai Panevėžio Vyrų gimnazijoje, atsisveikinimas su mokytojais G. Petkevičaitė-Bite, J. Zikaru, J. Elisonu, bibliotekininke E. Juodinskaite, turėjusiems didesnės įtakos gimnazistui. O prieš akis - didelis ir napažįstamas pasaulis...

Panevėžio Vyrų gimnazija. Apie 1924 m. Manome, kad būsimasis kunigas - trečioje eilėje antras iš dešinės

II. JAUNYSTĖ

1925 metais Alfonsas Lipniūnas (Lipnickas) įstojo į Kauno Kunigų seminariją bei mokėsi Vytauto Didžiojo Universiteto Teologijos-filosofijos fakultete. Mokslai ir čia sekėsi gerai. Besimokydamas pradeda rašyti straipsnius katalikiškoje spaudoje („Pavasaris“), gimtojo krašto laikraštyje „Panevėžio balsas“. Pats gyvendamas pagal įsitikinimą - viskas kitiems, sau - nieko - pastebi, kad gyvenime yra daug sudėtingesnių problemų nei jo paties. Pasirodo straipsniai apie skurdą ir vargą Lietuvoje, kuriuose būsimasis kunigas kviečia visus blaiviam gyvenimui, taikiam darbui.

Didelę įtaką Alfonsui Lipniūnui turėjęs tarpdiecezinės Kunigų seminarijos rektorius prelatas Jonas Mačiulis-Maironis, Kauno Vytauto Didžiojo Universiteto Teologijos-filosofijos fakulteto dekanas prof. P. Kuraitis. Išryškėjo būsimą kunigo meilė kitoms kalboms: be rusų ir lenkų kalbų dar mokėsi vokiečių, prancūzų, lotynų, vėliau anglų kalbų. Lotynų kalba parašė ir diplominį darbą apie Vinčą Krėvę-Mickevičių.

„Taip liūdna, kad susirinkę lyg jūreiviai jūros pakrantėje keliems metams, susidraugavę, turime skirtis ir kiekvienas jau savistoviai plaukti. Jau atėjo laikas išskristi iš mylimo lizdo į gyvenimą“ - porino būsimasis kunigas.

1930 metais liepos mėnesio 6 dieną Pumpėnų bažnyčioje atšventęs primiciją, kunigas Alfonsas Lipniūnas vėl Panevėžyje. Apie pirmąsias savo dienas mieste taip rašo savo dienoraštyje: „Štai ir Panevėžys. Menkutis Katedros klebonijos kambarėlis. Kambarėlyje viena kėdė, lova, staliukas ir knygų lentyna. Čia ta pirmoji, išsvajotoji mano kunigavimo vieta. Nuo ko pradėti, ką veikti, kokias darbo gaires tiesti? Viskas taip miglota, neaišku. Nei vikaras, nei kapelionas, nei pagaliau koks

vadas. O vis dėlto širdyje netveria džiaugsmas, nerimsta jaunas kraujas, reikalauja darbo.

Štai ir pas Vyskupą atsidūriau. „Kokie mano darbo dirvonai, kokios gyvenimo sąlygos?“ - klausiu prisispjūęs. „Gi turi paskyrimo raštą“ - atsako Vyskupas. „Bet kad Katedrai antras vikaras nereikalingas, klebonas neturi noro antrą vikarą turėti“ - tęsiu. „Ir aš žinau, kad nereikalingas“ - atsakė Vyskupas, - „bet norėjau tave priglausti, kad turėtum kur galvą padėti, ryšulius palikti. O darbo dirvonai tau dideli - visa vyskupija, eik ir dairykis, darbo surasi. Jaunimas ypač reikalingas rūpestingos globos. Didžiausias tavo dirvonas - tai jis. Bet nepamirši ir visos katalikiškos akcijos, o taip pat ir kunigiškų pareigų, todėl retkarčiais pagelbėsi kun. Butvilai“.

Kunigas Alfonsas Lipniūnas paskiriamas Panevėžio vyskupijos Jaunimo reikalų direktoriumi. Juo tapo ne tik šiai vyskupijai, bet faktiškai ir visai Lietuvai. Didžiausias patarėjas ir dvasios ramstis jam buvo tada vyskupas Kazimieras Paltarokas.

1931 m. „Srovės“ būrelis su kun Alf. Lipniūnu (pirmas iš kairės)

Kun. Alf. Lipniūnas su broliais Mykolu ir Stanislovu

Neatsitiktinai Vyskupas rūpinosi aktyviu, jaunu kunigėliu, kuris noriai bendravo su jaunimu. Beveik nebuvo sekmadienio, kurį kunigas Alfonsas Lipniūnas nebūtų išvažiavęs kur nors dalyvauti jaunimo šventėje, kongresėlyje.

„Visados paskubomis sueiname, paskubomis valgome ir vėl paskubomis skirstomės, kiekvienas bėgame prie savo darbų, kurių miesto kunigui net per daug yra“ - rašė Alfonsas Lipniūnas apie savo gyvenimą 1932 metais. Užimtas būdavo kartais net po 14-15 valandų per parą, mažai pailsėdavo, kartais tiek nuvargdavo, kad vos kojas pavilkdavo. Niekam nesiskųsdavo savo silpnumu, nors nuo pervargimo skaudėdavo galvą, negalėdavo miegoti, negalėdavo ir nenorėdavo valgyti.

Noriai bendravo su kitais kunigais, priimdavo jų teisingas pastabas, apgalvodavo ir padarydavo savas išvadas tolesnei veiklai, studijoms. Bet savy pykdavo, jei būdavo neteisingai pamokytas ar susilaukdavo be reikalo priekaištų. Niekada neužmiršdavo kolegas ar pažįstamus pasveikinti švenčių progomis.

Buvo Kunigo gyvenime ir nemalonių dalykų. Dėl savo požiūrio į gyvenimą ir valdžią, Alfonsas Lipniūnas konfliktavo su vyriausybe. Prasidėjo bylos dėl pamoksluose pasakytų žodžių valdžios adresu, baudos, kratos, draudimai išvykti iš miesto, laikini namų areštai. Jis mokėdavo baudas, kurias finansuodavo vyskupas K. Paltarokas.

Kunigas Alfonsas Lipniūnas vadovavo Panevėžio ateitininkams, būrė pavasarininkus ir angelaičius. Jį mylėjo Panevėžio gimnazijų mokiniai, dažnai ateidavo pasikalbėti, paklausti patarimo, kviesdavo į savas iškylas, šventes. Ne vieną yra Kunigas ir sušelpęs - pasidalindavo turimais litais. Pats gyveno kukliai. Neaukštas, smulkutis, su akiniais Kunigėlis „skrajojo“ po Panevėžį ir Lietuvą, dažnai susitikdavo su įvairiais žmonėmis. Yra nemažai išlikusių nuotraukų, kuriose Alfonsas Lipniūnas nusi-fotografavo savo bendraminčių būry.

Nors vyriausybė draudė gimnazijose ateitininkų veiklą, bet kunigas Alfonsas Lipniūnas tą veiklą aktyvino. Mokykloje mokiniai buvo baudžiami, jiems buvo mažinamas drausmės pažymys, bet jie mylėjo ir palaikė ateitininkų vadus ir kunigus, tardomi neišduodavo saviškių aktyvistų. Ateitininkų veiklą palaikė pats Vyskupas: jei inspektorius gimnazistus nubausdavo, vyskupas K. Paltarokas juos apdovanodavo!

Išryškėjo dar viena aistra - keliauti. Būdamas nelabai turtingas, bet kapeliono kun. Žitkevičiaus padrašintas ir paremtas, pirmą kartą vyko į tolimą kelionę - Eucharistinį Kongresą Dubline, o 1933 metais išleido šios kelionės išpūdžių knygą „Penkių valstybių sostinėse“. Joje aprašyti ne tik jauno žmogaus jausmai ir išpūdžiai kelionėje, bet pateikta daug istorinių, architektūrinių, enciklopedinių žinių, patarimų lietuviams, susiruošusiems į kelionę po Europą. Knyga įdomi, joje nemažai iliustracijų. O juk jaunam rašytojui kunigui Alfonsui Lipniūnui tuo metu buvo tik 28 metai.

Panevėžio ateitininkų štabas 1932 m. Kun. Alf. Lipniūnas - pirmos eilės centre

„Lelijų“ ratelis Panevėžyje 1933 m. Kunigai Alf. Lipniūnas ir J. Žitkevičius

1933 metų rugpjūčio mėnesį kunigas Alfonsas Lipniūnas kaip pavasarininkų federacijos atstovas apsilankė Jungtinėse Amerikos valstijose Čikagoje vykusiame Lietuvos Vyčių XXI seime ir įteikė pavasarininkų-vyčių Vienybės aktą. Pavažinėjęs po Amerikos miestus bei apsilankęs Kanadoje, parašė knygą „Naujasis pasaulis“, kurios nepraleido cenzūra.

Kunigas Alfonsas Lipniūnas buvo didelio pareigingumo žmogus. Dapšonyse vykusiame jaunimo susibūrimo jis buvo vienintelis kunigas. Turėdamas 39° temperatūros, sirgdamas aukojo Šv. Mišias ir verkė - be jėgų, be balso, ramstydamas altorių. Dar ir pamokslą pasakė. Grįžęs į Panevėžį turėjo ligonį aplankyti - jis niekada niekam neatsakydavo. Atsigulė tik sutvarkęs visus savo darbus - ilgam, nes buvo visiškai išsekęs fiziškai.

Nors kunigas Alfonsas Lipniūnas aplinkinių buvo mėgstamas ir mylimas, savęs labai geru kunigu nelaikė. Svajojo vienu metu net stoti į Jėzuitų vienuolyną, bet vyskupas Kazimieras Paltarokas neleido. Savo dienoraštyje, darbiniuose užrašuose ne kartą sau priekaištavo, kad yra per griežtas, per daug bara parapijiečius pamokslų metu. Yra išlikusių pasakojimų apie Kunigo paskaitas, pamokslus: visada jis pradėdavo ramiai, su šypsena. Bet kaskart balsas vis stiprėdavo, pamokslas būdavo baigiamas garsiai ir rimtai, kartais net rūsčiai. O Kunigas sakykloje visų akyse lyg „milžinas stojos“.

Retai grįždavo į tėviškę, bet jei parvažiuodavo, tai visiems dalindavo knygutes - pasakų ir religinių. Knygelių gaudavo ir ne tik brolių ir sesers vaikai, bet ir neturtingieji kaimynai. Sulaukdavo ir svečių žemiečių: aplankydavo grįžusį Kunigą menininkas J. Zikaras, pažįstamas nuo gimnazijos laikų.

Turėjo kunigas Alfonsas Lipniūnas ir subtilų jumoro jausmą. „Vakare Panevėžio Katedroje griaudiems verksniams pamoksluką pasakiau. Už jį labai daug pipirų gavau“ - parašė vakare į dienoraštį.

Panevėžio ateitininkų „Vilties“ ratelis 1935 m.

Drąsiai ginčijosi su tais, kurie pasisakė prieš Bažnyčią. Štai nedidelė ištrauka iš kunigo Alfonso Lipniūno dienoraščio: „1931.VIII.13. Vaisės ir keistas disputas svečiuose pas Masiulių... Susiginčijome dėl labdarystės, gina, kad bedieviai labai dosnūs. Kunigus gobšiais vadina. Aklai nemato, kas pasauly bent kada yra pagelbėjęs darbininkams. Dėl Kolpingo, prancūzų bedievių vadų vien nusišypsojo. Priėjome prie tikėjimo ir mokslo klausimo. Tuoj: "O, Galilėjus, Kepleris!,,. Pasirodo, kartoja senus absurdus: auklėjime - mokytojas turi objektyviai mokyti, todėl tikėjimas nesvarbu. Objektyviai juk tas tegali mokyti, kas pažįsta Bažnyčios sąryšį su tikėjimu, turi tiesą, o ne tas, kuris tiesos nemato, kaip anas. Be to mokykloje turi būti auklėjama, o ne vien mokoma. Auklėti be pasaulėžiūros negalima. Visuose dalykuose absoliučiai nieko neišmano, o vien galvą kraipo, ad hominem kalba, užgaulioja...“

Taip darbuodamasis Panevėžio Kristaus Karaliaus Katedroje ir važinėdamas po Lietuvą kaip vyskupijos Jaunimo reikalų direktorius, kunigas Alfonsas Lipniūnas peržengė savo trisdešimtmetį...

III. BRANDA

Šviesaus proto vyskupas Kazimieras Paltarokas pats mokėsi ir kitus ragino nesitenkinti turimomis žiniomis. Ir kunigas Alfonsas Lipniūnas mokėsi: sociologijos mokslus studijavo Prancūzijoje - Lilio universitete 1935-1937 metais ir Paryžiaus Katalikų institute 1937-1939 metais. Jam besimokant ir gyvenant Paryžiuje, vyskupas L. Paltarokas laiške (1935.XII.15) prašo: „Tik žiūrėk, nepersidirbk. Paliegėlių turiu gana kunigų. Man senatvėje reikia kunigų milžinų“. Laukė Vyskupas grįžtančio iš Prancūzijos kunigo Alfonso Lipniūno, nes norėjo jį padaryti savo pagalbininku ir buvo įsakęs pasiruošti. Ir Kunigas mokėsi, buvo įsitikinęs, kad, išėjus iš kaceto, sunki Vyskupo našta ateity kris ant jo pečių.

Viename atvirlaiškyje iš Briuselio, pasiųstame 1935.X.1. mokytojų seminarijoje besimokančiai ateitininkei I. Miliūnaitėi rašo: „Nors pravažiavęs nemažą žemės plotą ir pagyvenęs porą dienų Berlyne, o dabar Belgijos sostinėje Briuselyje ir daug turiu įvairiausių išpūdžių, bet Panevėžio ir gerųjų mokslievių niekadoms negaliu ir negalėsiu užmiršti“. Kitame laiške savo draugui J. Kazlauskui rašo apie gyvenimą Paryžiuje, kiek reikia turėti pinigų, kad šis galėtų atvažiuoti mokyti. Iš Prancūzijos retai grįždavo ir namo, rašė tik trumpai švenčių progomis, daugiausia atvirukus.

Neapleido ir publicistikos: įvairius straipsnius rašė į tuometinius žurnalus „Ateitis“, „Ateities spinduliai“, „Pavasaris“, „Židinys“, laikraščius, pasirašydamas tikrąja pavarde Lipnickas arba slapyvardžiu Lilijas. Išvertė iš prancūzų kalbos A Huonde „Baltoji rožė“, B. Arens „Paskutinioji pergalė“.

Paskutinę taikią 1939 metų vasarą teologijos licenciatas kunigas Alfonsas Lipniūnas grįžta iš Prancūzijos į Lietuvą tęsti darbą Panevėžio vyskupijoje Jaunimo reikalų direktoriumi.

Tais pačiais metais Jis paskiriamas lektoriumi ir į Panevėžio pedagoginį institutą, o šiam persikėlus į Vilnių, kunigas Alfonsas Lipniūnas išvyko iš Panevėžio. Ir ilgam.

Vilniuje, Aušros Vartuose, kasdien laiko Šv. Mišias, pamokslus sako ir šv. Jonų bažnyčioje.

Savo pamoksluose, paskaitose kunigas Alfonsas Lipniūnas daug dėmesio skyrė moraliniams-dvasiniams-doroviniams klausimams, aiškino jaunimo auklėjimo trūkumus, šeimų irimo priežastis. Ragino stiprinti atsakomybės jausmą, ugdyti asmenybės, laikytis drausmės gyvenime, nes be šių dalykų žmogus išsigimsta. Sakydavo, kad „tėvai privalo žinoti, koks turi būti vaikas, ir asmenybę formuoti kolektyviai: tėvas, motina, mokykla, organizacija. Tėvų autoritetui pradėjus smukti, pradeda griūti šeima ir visas gyvenimas“.

1940 metų vasaros įvykius kunigas Alfonsas Lipniūnas sutiko palankiai, bet su tarybine valdžia nesutiko. Liepos mėnesį skelbtuose rinkimuose dalyvauti kategoriškai atsisakė. Nepadėjo nei grasinimai, nei prievarta: „Kaip aš balsuosiu už tuos, kurie mano tikėjimo nepripažįsta!“

Dievo per prievartą kunigas Alfonsas Lipniūnas niekam nepiršo, bet skelbė Jo tiesas, ragino tikėti Kūrėjo valia, tuo pačiu skelbė lygybės, brolybės, asmenybės laisvės idėjas. Kunigui artimo meilės, kuklumo, paprastumo, aukojimosi kitam sąvokos nebuvo tik žodžiai, bet gyvenimo norma, jo elgesio pagrindas. Daug buvo suplanuota nuveikti ir Vilniuje, tačiau prasidėjęs karas sugriovė kunigo Alfonso Lipniūno sumanymus.

1939-1943 metais Vilniaus šv. Jonų bažnyčioje Kunigas sakė pamokslus. Į šią bažnyčią pasiklausyti Alfonso Lipniūno suplaukdavo minios žmonių, ypač jaunimo, kurį Jis čia traukė kaip magnetas. Kartais vėluojantys į pamaldas nebepatekdavo į bažnyčią. Visi veržėsi ne tik išgirsti, bet ir matyti šį nuostabų pamokslininką. Kunigo Alfonso Lipniūno pamokslai buvo

nuostabūs, tikroviški, paimti dažniausiai iš kasdieninio gyvenimo, esamos aplinkos. Nagrinėjami klausimai, keliamos gyvybinės problemos turiniu ir forma atitiko laiko dvasią, klausytojų nepalikdavo likimo vergais, aukomis, bet juos visada vedavo į optimizmo kelią. Pamokslai būdavo sklandūs ir lengvai visiems suprantami - tiek lietuviams, tiek lenkams. Vedė jaunimą iš klystkelių, kėlė dorovę ir tautiškumą, kas nepatiko okupacinei rusų, o vėliau ir vokiečių valdžiai. Po pamaldų dažnai buvo giedamas Tautos himnas, ypač patikdavęs aktyviam jaunimui.

Po pamaldų kunigas Alfonsas Lipniūnas bendraudavo su akademiniu jaunimu. Niekas neskubėdavo skirstytis, ištisas valandas prakalbėdavo prie šv. Jonų bažnyčios durų, Universiteto kieme ar vartų.

Antrasis pasaulinis karas atėjo į Lietuvą. Tai antrasis karas ir kunigo Alfonso Lipniūno gyvenime. O juk Jis dar neužmiršęs pirmojo nelaimių ir skausmų. Kitų palaikomas, įsteigia Laisvės fondą, kuris rūpinosi ne tik badaujančiais miestiečiais, juos šelpė, bet ir stengėsi ugdyti lietuvišką solidarumą. Laisvės fondas rūpinosi visais - lenkais, lietuviais, žydais. Kunigo Alfonso Lipniūno pastangomis Universitete atgijo ateitininkai, noriai įsitraukę į šio fondo darbą. Pats Kunigas atiduodavo savo maistą, gautą iš kaimo, kitiems, alkstantiems sostinėje.

Kunigo bute buvo organizuojami ir literatūriniai vakarai, kuriuose dalyvaudavo aktyvūs to laikotarpio jaunieji literatai: Kazys Bradūnas, Vytautas Mačernis, Kazys Umbrasas, Bronius Krivickas, Mamertas Indriūnas.

Karo metais kunigas Alfonsas Lipniūnas paskaitų, pamokslų metu kėlė vieną mintį - lietuvių misija Rytų-Vakarų kultūrų kryžkeleje, stengėsi parodyti, kad lietuvis garbingai turi atlikti jam Dievo duotą misiją, būti švyturiu abiejoms kultūroms.

1942 metais rugpjūčio mėn. 7 dieną Vilniaus arkivyskupas Mečislovas Reinys Kunigui Alfonsui Lipniūnui suteikė Vilniaus arkivyskupijos seminarijos profesoriaus vardą.

1943 metais reicho armijai pralaimėjus prie Stalingrado, naciai pradėjo verbuoti bei gaudyti žmones vermachtui. Esesininkų legionų kūrėjai viename iš atsisaukimų siūlė jaunimui, stojančiam į vokiečių armiją, visokių gėrybių. Kunigas Alfonsas Lipniūnas kovo mėnesį Vilniaus šv. Jonų bažnyčioje per sekmadieninį pamokslą ištaria lemtingus žodžius: „Iki šiol Lietuvos jaunimo niekas nenupirko. Nei už tabaką, nei už degtinę. Nenupirks jo ir dabar!“

Nepasisekus mobilizuoti besislapstančio jaunimo, okupacinė valdžia apkaltino Lietuvos inteligentiją kurstymu prieš Reichą. Buvo paruošti sąrašai žmonių, kurie apkaltinti vadovavimu lietuvių pasipriešinio judėjimui ir kurstymu prieš Valstybės komisaro įsakymus. Iš viso tame sąrašė buvo 47 aukos, kurie kaip įkaitai turėjo būti išvežti į Štuthof'o koncentracijos stovyklą Lenkijoje. Jų tarpe buvo profesoriai Vladas Jurgutis, Balys Sruoga, kunigai Stasys Yla ir Alfonsas Lipniūnas, mokytojas Zigmantas Masaitis, gydytojas Antanas Starkus, žurnalistas Rapolas Mackonis, inžinierius Antanas Šapalas.

1943 metų kovo mėnesio 16 dieną suimtuosius sunkvežimiu nuvežė į Kauną, kur buvo laikomi gestapo rūsiuose, po to į Tilžę, kur savaitę išlaikė kalėjimo bažnyčioje. Vėliau - traukiniu iki Gdansko, sunkvežimiu iki Štuthof'o, kurį prof. Balys Sruoga savo knygoje pavadino gražiai - „Dievų miškas“.

IV. MIRTIS

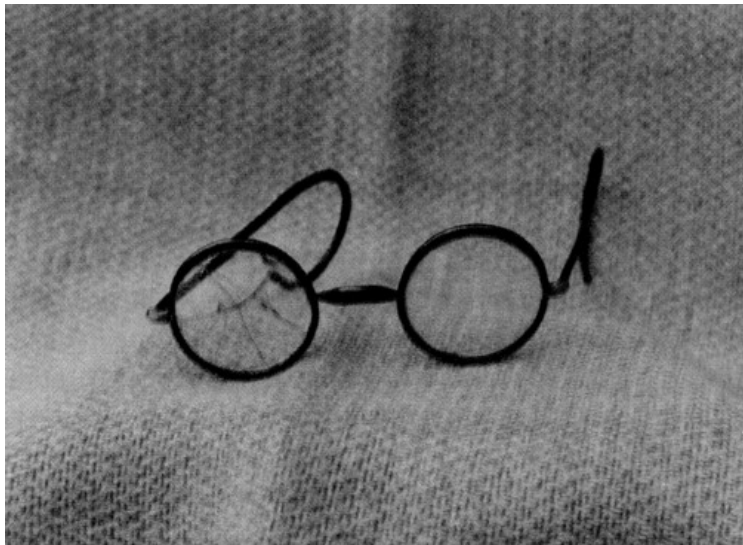
Atvežtieji iš Lietuvos į Štuthofą, tame tarpe ir kunigas Alfonsas Lipniūnas, buvo patalpinti antrame kalinių barake, skirtame naujų kalinių „sumažinimui“ arba iš viso sunaikinimui. Iš čia tik du keliai - į krematoriumą arba, jei pasigailės gydytojas ir „nustatys“ ligą, į „ligoninės“ baraką. Kunigas Alfonsas Lipniūnas gavo raudoną trikampį - politinio kalinio

ženklą, nešiojamą ant krūtinės ir kelnių, ir numerį - 21332. Be to lietuviai papuolė į žiauriausio prižiūrėtojo Kazlovskio rankas. Sunkus darbas, mažai maisto, fizinės bausmės ir kalinių tarpusavio nesutarimai, blogos gyvenimo sąlygos - visa prisidėjo prie žmogaus naikinimo. Kunigai dirbo kartu su visais, jiems nebuvo niekur jokių nuolaidų.

Jau antrąją buvimo Štuthof'e savaitę kunigą Alfonsą Lipniūną vos neištiko katastrofa. Prižiūrėtojas Kazlovskis pradėjo mušti Kunigą, o nuo smūgio akiniai nukrito ant žemės ir išdužo vienas stiklas. Gera, kad kunigas Alfonsas Lipniūnas nukrito netoli akinių ir pagraibomis rado juos - juk be jų būtų likęs kaip aklas (turėjo didelę trumparegystę ir be akinių nieko nematė). Pagelbėjo ir lenkai-kaliniai, tuo išreikšdami meilę ir pagarbą Dievo tarnui: gavo klijų ir įtvirtino stiklą į rėmus.

Arkivyskupo M. Reinio atsiųstas į Štuthofą atvirukas ir apmegztas Pažaislio Dievo Motinos paveikslėlis, kryželis skydelyje, buvęs padovanotas p. U. Jankovskai

Kun. Alf. Lipniūno sudaužyti akiniai

Per mėnesį buvo sunaikintos lietuvių-kalinių jėgos, keletas kalinių mirė. Kunigas Alfonsas Lipniūnas vos paėjo, visi jį vadino smūtkeliu.

Štuthof'o koncentracijos stovykloje sąlygos šiek tiek pagerėjo, kai Himlerio įsakymas lagerio kalinius sušaudyti buvo pakeistas į kalinimą iki gyvos galvos.

Alfonsas Lipniūnas neužmiršo savo kunigiškų pareigų - stengėsi padėti bei priėti prie kiekvieno parpuolusio ar mirštančio kalinio, klausydavo išpažinčių. Vėliau netgi aukodavo Šv. Mišias. Jis buvo draugas nelaimėje ir bėdoje ne tik lietuviams, lenkams, bet ir čekams, vokiečiams.

Kunigo Alfonso Lipniūno ryšiai su Lietuva nenutrūko. Retkarčiais Jam buvo leista rašyti laiškus, tik reikėjo vokiškai, vienoje lapo pusėje, paduodant specialiams tikrinimams. Ir dabar yra išlikusių laiškų su patikrinimo antspaudais „Lager Stuthof“.

„Ekscelencija, aš esu laimingas, kad galiu Jums parašyti laišką. Ačiū Dievui, aš esu sveikas ir pakankamai stiprus. Aš

sužinojau, kad mano biblioteką Vilniuje Dr. Levanas yra paėmęs apsaugai. Aš esu įsitikinęs, kad po mano grįžimo į Vilnių viską rasiu tvarkoje. Man labai džiugu, kad Lietuvoje yra užtektinai gerų žmonių, kurie manęs neužmiršta ir siuntinius su maistu atsiunčia. Aš prašau Jūsų, Ekscelencija, manimi nesirūpinti, nes aš tikiuosi grįžti į Lietuvą sveikas ir žvalus. Leiskite, Ekscelencija, Jums pareikšti pagarbą ir nuoširdžius linkėjimus" - rašė kunigas Alfonsas Lipniūnas 1943 metų liepos 5 dieną vyskupui K. Paltarokui.

Buvo leista gauti ir kartą per mėnesį iki 5 kilogramų svorio siuntinį. Namiškių Kunigas prašydavęs atsiųsti duonos džiovėsių. Gautą maistą Alfonsas Lipniūnas išdalindavo kaliniams, sau dažnai nieko nepalikdamas. Ir čia Jis vadovavosi savo principu - viskas kitiems, sau nieko. Atitrūkęs nuo darbo ar knygos, surankiojęs duonos likučius, bėgdavo į kitus barakus sušelpti alkanus kalinius.

Po truputį blėso jėgos. Buvo silpnos sveikatos, dažnai kamavo kaulų skausmai, migrena, bet stengėsi išlaikyti tvirtą valią. Blėso po truputį ir smalsumas mokslui, gyvenimo impulsyvumas. Iš judraus, viskuo besidominčio žmogaus pasidarė uždaras, ramus, susimąstęs, santūrios kalbos kalinys.

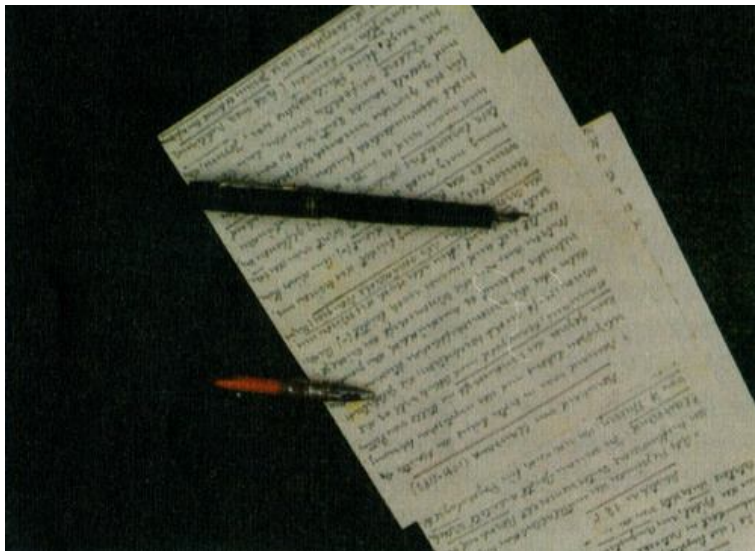
Išlikęs ir toks pasakojimas iš gyvenimo koncentracijos stovykloje (papasakojo L. Puskunigis, gyvenęs su kunigu Alfonsu Lipniūnų viename bloke). Kunigui sėdint už ilgo stalo ir prie žvakės skaitant knygą, įėjo kiek išgėręs ir piktas profesorius Balys Sruoga. Pamatęs prišoko prie Alfonso Lipniūno ir nužėrė knygas šaukdamas - „Velniop knygos, velniop esmanai“. Netikėtai užklyptas kunigas Alfonsas Lipniūnas tik sumirksėjo, po to surankiojo knygas ir atlaidžiai šyptelėjo.

Iš Lietuvos kunigas Alfonsas Lipniūnas gaudavo gražius sveikinimus ir linkėjimus. 1944 metų balandžio mėn. 4 dieną, sveikindamas Šv. Velykų proga, arkivyskupas Mečislovas Reinyš rašė: „Mielas pone profesoriau, didžiausia padėka už Jūsų

laišką, laimės linkėjimus. Iš mano pusės - linkiu Jums Dievo palaimos, sveikatos ir paguodos Jūsų rūpesčiuose. Kristaus prisikėlimas duoda mums dvasinės stiprybės. Kunigų seminarijoje viskas gerai. Mielai suteikiu Jums vyskupišką palaiminimą. Jūsų daktaras arkivyskupas“.

O stiprybės Kunigui tikrai reikėjo. Jei dvasia ir buvo stiprus, tai kūnas beveik išsekęs. Kai kurių likimo draugų pastebėjimais remiantis, kunigas Alfonsas Lipniūnas tada svėrė mažiau nei 40 kilogramų, vos toliau bepaeidavo.

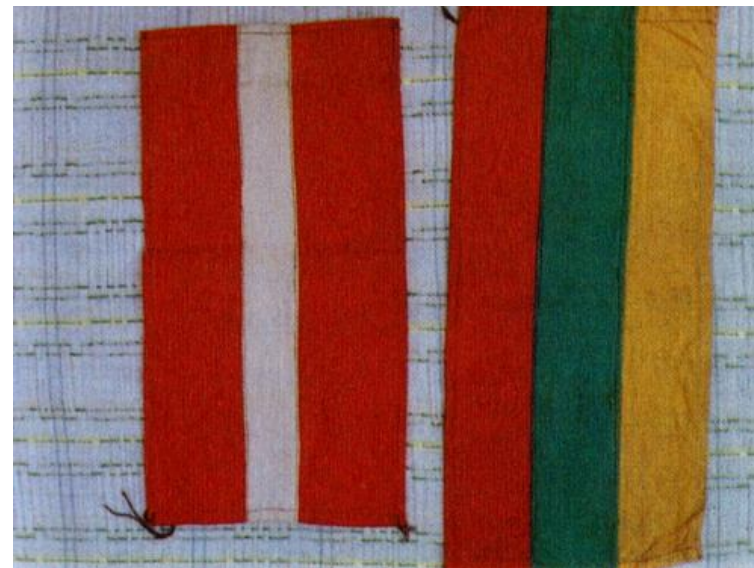
1945 metų sausio mėnesį Štuthofio koncentracijos stovykla evakuojama, nes artėja rusų armija. Stumdydami ir mušdami, vokiečiai varė 823 kalinius prie jūros į Pucką. Nepaeinantys kaliniai buvo šaudomi vietoje. Jų tarpe ėjo ir kunigas Alfonsas Lipniūnas. Sunkus nešulys lenkė jį prie žemės, bet jo palikti Kunigas negalėjo.

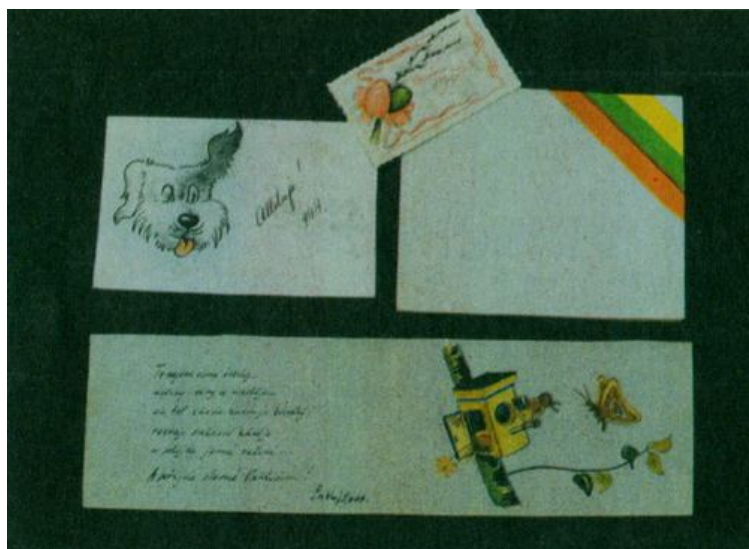
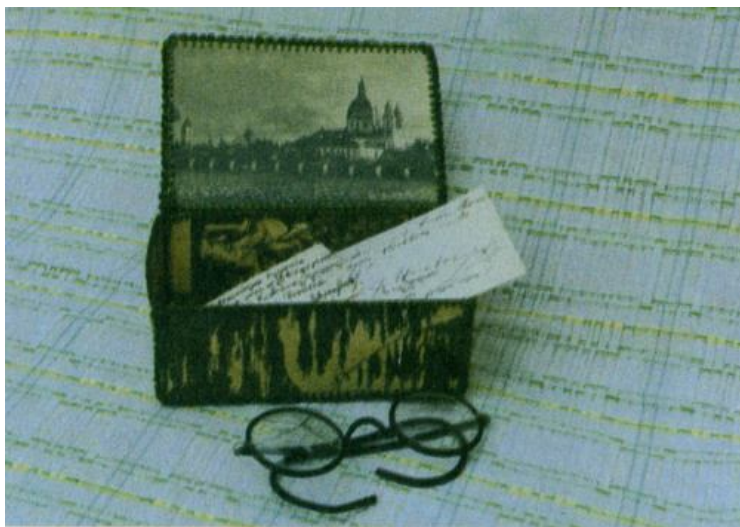
Kun. Alf. Lipniūno užrašų faksimilė ir rašymo priemonės, kuriomis naudojosi Štuthofė

Kun. Alf. Lipniūno asmeniniai daiktai

Visą kančių kelią kartu su kun. Alf. Lipniūnų praėjo ir Latvijos bei Lietuvos vėliavėlės.

Dėžutė su Pažaislio bažnyčios vaizdais, kurioje kun. Alf. Lipniūnas laikė gautus sveikinimus Štuthofe

Nešėsi su savimi neišsiųstus laiškus, Latvijos ir Lietuvos mažas trispalves, pamokslų santraukas, mišioms laikyti reikmenis, brangius Jam sveikinimus. Maistą, kurį turėjo, seniai jau kitiems buvo atidavęs. Kai kuriems draugams tai nepatiko, jie barė Kunigą sakydami, kad dabar jie turės jam duonos duoti.

Sunaikinti likusių kalinių nespėjo - kovo mėnesį Pucke jau rusai. Kunigą Alfonsą Lipniūną priėmė našlė kašube Uršulė Jankovska. Kunigas ir čia organizavo labdarą: rinko drabužius ir mainė j duoną alkaniems kaliniams, lankė ligoninėje sužeistuosius, laikė Šv. Mišias. Susirgo, peršalęs bažnyčioje, galvojo, kad greitai praeis karštis, neleido kviesti gydytojo.

Tik trečią dieną atėjęs gydytojas nustatė dėmėtąją šiltinę ir liepė kuo skubiau nešti į ligoninę, nes pats kunigas Alfonsas Lipniūnas jau nebepaėjo, - tiek buvo išsekęs ir nusilpęs. Draugai ypač rūpinosi, ieškojo vaistų ir geresnių gydytojų, bet padėti jau buvo nebeįmanoma. Pakenkė ir numaudymas šaltu vandeniu (tokiu gydymo metodu buvo įsitikinęs ligoninės personalas) - peršalęs kunigas Alfonsas Lipniūnas susirgo plaučių uždegimu. Nebegalėjo net pakalbėti, nes buvo užimta gerklė, priimti šv. Komuniją, atlikti išpažintį.

1945 metų kovo mėnesio 28 dieną kunigas Alfonsas Lipniūnas mirė. Visus mirusiuosius kalinius miesto savivaldybė laidėjo pati: atvažiuodavo, sumesdavo lavonus į vežimą, nuveždavo į bendras kapines ir užkasdavo vienoj duobėj - be karstų, be kunigo, be kryžiaus. Karas! Kunigo Alfonso Lipniūno laidotuvis vyko kaip pridera. Nors rusų tvarka, bet draugai (ypač kunigas St. Yla) pasirūpino, kad leistų laidoti viešai ir pagal katalikiškas tradicijas. Į paskutinę kelionę lydėjo dauguma Pucko gyventojų, nes lenkai žinojo, kad laidojamas kunigas. Karo suirutėje draugų gautas karstas, kryžius ir vėliavos procesijos prieky, žmonių gėlės - visa pagarba ir meilė kunigui Alfonsui Lipniūnui išeinant į Anapus.

Namas Pucke, kuriame gyveno ir Šv. Mišias laikė kun. Alf. Lipniūnas

Pucko ligoninė, kurioje mirė kun. Alf. Lipniūnas

ILGAS GRĮŽIMAS Į TĖVYNĘ

Prie kun. Alf. Lipniūno ir inž. A. Šapalo kapo

„Mirti nebijau, tik norėčiau dar būti naudingas Tėvynei" - buvo pabraukta viename iš likusių Kunigo užrašų lapelių. Kunigas Alfonsas Lipniūnas mirė ir buvo palaidotas Pucko kapinėse Lenkijoje. Bet ilgai dar Jį pažinoję ir gyvenimo kely sutikę žmonės negalėjo Kunigo pamiršti.

Į Vakarus pasitraukusi inteligentija išlaikė Kunigo atminimą. Buvęs seminarijos draugas ir kartu kentėjęs Štuthofio koncentracijos stovykloje kunigas Stasys Yla būrė apie save Amerikoje gyvenančius lietuvius, rūpinosi kunigo Alfonso Lipniūno atminimo išsaugojimu. Kunigas S. Yla turėjo ir kai kuriuos mirusio draugo daiktus, užrašus, ruošėsi parašyti knygą. Kunigo Alfonso Lipniūno ruošimasis Didžiojo Penktadienio pamokslui ir užrašyti žodžiai „Aš kenčiu ir mirštu. Bet aš prisikelsiu. Be mirties nėra prisikėlimo. Ir mes visi, ir tauta, kuri kenčia ir apmirusi, kelsis kaip nugalėtoja“ ne vieną lietuvių guodė, kėlė viltį - grįšime į laisvą Lietuvą. Užsienyje gyvenan-

tiems tautiečiams kunigas Alfonsas Lipniūnas buvo žmogus, nešęs prisikėlimo viltį.

Minėdami kunigo Alfonso Lipniūno 80-ąjį gimtadienį ir Jo mirties 40-metį, Amerikos lietuviai išleido atsiminimų knygelę, kurią redagavo Stasė Vanagaitė-Petersonienė, nespėjo savo knygą parašyti kunigas Stasys Yla (amžinajam atilsį).

Visai kitaip buvo pačioje Lietuvoje tarybinės okupacijos metais. Giminės ir artimieji tik tarpusavyje minėdavo kunigą Alfonsą Lipniūną, kaimynai slapčia savo vaikams pasakodavo apie legenda tapusį Kunigo gyvenimą ir veiklą. Nebuvo jokios galimybės viešai prisiminti Kunigą, kuris siekė tobulybės gyvenime ir veikloje.

Neišsipildė ir vyskupo K. Paltaroko slaptos svajonės ir lūkesčiai - matyti kunigą Alfonsą Lipniūną savo pagalbininku. Juk dėl to jaunas Kunigas tiek mokėsi, skaitė, kūrė, kad, pakluses garbingai savo Vyskupo valiai, tarnautų Dievui ir Tėvynei. Vyskupas K. Paltarokas dažnai rašydavo Kunigui laiškus ir siųsdavo maisto siuntinius į Štuthofą, savo ranka užrašydamas adresą. Toks Vyskupo dėmesys šiam Kunigui buvo išskirtinis.

Po karo vyskupas K. Paltarokas buvo išvarytas iš Panevėžio ir gyveno Vilniuje. Keturių kambarių bute ne tik gyveno ir dirbo, bet čia tilpo ir visa Vyskupo kanceliarija. Labai dažnai Vyskupas atvažiuodavo į Panevėžį, nes labai mylėjo savo Katedrą, joje dirbusius kunigus. Čia jį maloniai priimdavo tuometinis klebonas prelatas Antanas Kripaitis, užleisdavo savo kambarį. Tai labai nepatiko saugumui, kuris kunigų veiklą ir gyvenimą ypač sekė.

Nors ir negyvendamas Panevėžyje, vyskupas K. Paltarokas rūpinosi savo Kristaus Karaliaus katedra. 1955 metų pavasarį, vieno apsilankymo metu dar tada jaunas kunigėlis Juozapas Antanavičius norėjo prisipažinti Vyskupui, ką padaręs šventoriuje (Vyskupas labai nemėgdavęs, kad be jo žinios kas šeimi-

ninkauja Katedroje). Kunigas J. Antanavičius buvo nupjovęs kelias šakeles nuo paties Vyskupo sodinto gluosnio šventoriaus kampe ir pasodinęs jas palei taką į Katedrą. Dabar norėjo sužinoti, ar gerai padaręs. Pažiūrėjęs Vyskupas uždėjo kunigui J. Antanavičiui ant peties ranką ir pasakė: „Ačiū Dievui, atsirado nors vienas kunigas, kuris kaip ir aš medžius myli“. Po to nutilo, paėmė už rankos ir nusivedė prie savo sodinto gluosnio. „Aš senas, - kalbėjo, - greit mirsiu, o tu jaunas, atsimink: kai tik bus galimybė, turi būti pervežtas kunigas Lipniūnas ir čia, po šiuo gluosniu, palaidotas. Tegul jis verkia jo“. Dar valandėlę pastovėjo, patylėjo, tada apsisuko ir abu - Vyskupas ir jaunas kunigėlis - parėjo susimąstę į kleboniją.

Apie kunigo Alfonso Lipniūno palaikų parvežimą bei palaidojimą Kristaus Karaliaus katedros šventoriuje Vyskupas buvo sakęs ir kunigui Jonui Rimšai.

Jo atminimą šventai saugojo Lietuvos kunigai - buvę seminarijos bendramoksliai, katalikiškų organizacijų vadovai. Visada prisimindavo kunigą Alfonsą Lipniūną besimokantį, skaitantį, rašantį, tada, jaunystėje, dažnai nesuprastą ir gerai neįvertintą dėl Jo uolaus ir impulsyvaus būdo. Kas tik galėjo, važiavo į Lenkiją, į Pucką aplankyti kunigo Alfonso Lipniūno ir šalia palaidoto inžinieriaus Antano Šapalo kapų, pasimelsti už jų vėles. Užsienio lietuviai šiems garbingiems Lietuvos vyrams pastatė didelį paminklą.

Medžiagą apie kunigą Alfonsą Lipniūną bandė rinkti Karšakiškyje gyvenantis mokytojas P. Tamošiūnas, bet saugumas atėmė ir pardevė Vilniuje steigiamam ateizmo muziejui (dabar visai nežinoma, kur ją rasti). Net Panevėžio Kraštotyros muziejuje nėra jokių žinių bei dokumentų apie šį Kunigą-kankinį.

Kunigo Alfonso Lipniūno giminaičiai rūpinosi Jo palaikų parvežimu į Lietuvą, bet dokumentai dėl visokių priežasčių vis „paklysdavo" Maskvoje. Kunigas Stasys Kazėnas supažindino

mons. J. Antanavičių su kunigo Alfonso Lipniūno seserimi Apolonija Lipniūnaite-Jankevičiene bei jos šeima. Ilgai brandintam sumanymui turėjo ateiti laikas pildytis.

Prasidėjęs Atgimimas Lietuvoje daug ką pakeitė. Po Nepriklausomybės paskelbimo pasikeitė ne tik santvarka, keitėsi ir žmonių mąstymas bei pažiūros, tikrosios vertybės pagaliau grįžo į gyvenimą.

Grupė vykusi į Pucką parvežti kun. Alf. Lipniūno palaikus: Prienų Sąjūdžio atstovas M. Polekauskas, Panevėžio katedros klebonas mons. J. Antanavičius, Lenkijoje gyvenantis lietuvis p. Suraučius, Kunigo sesuo A. Lipniūnaitė-Jankevičienė, žurnalistė A. Kudžmaitė, toliau - K. Jankevičius

Po truputį į Lietuvą pradėjo grįžti ir lietuvių-tremtinių palaikai iš Rusijos platybių. Atgimimo laikotarpio pradžioje pas mons. K. Vasiliauską, Vilniaus arkikatedros kleboną, susipažinęs su nerimstančios sielos žurnaliste Aldona Kudžmaite, mons. J. Antanavičius sprendė, ar jau bus galima parvežti

kunigo Alfonso Lipniūno palaikus į Tėvynę, ar netrukdys perlaidoti dar tuo metu buvusi tarybinė valdžia. Juk dabar, padedant giminėms, pagaliau galėjo išpildyti vyskupui K. Paltarokui duotą pažadą ir perlaidoti Kunigo palaikus Panevėžio Kristaus Karaliaus katedros šventoriuje.

Svečiuose pas Punsco parapijos kleboną (dešinėje)

Iš karto nebuvo sugalvota, ką daryti su šalia kunigo Alfonso Lipniūno palaidoto Antano Šapalo, taip pat Štuthofio koncentracijos stovyklos kalinio, Vytauto Didžiojo Universiteto studentų ateitininkų korporacijos valdybos pirmininko, chemijos inžinieriaus nuo Prienų, palaikais. Artimų giminių nebuvo, o tolimi giminaičiai pasakė, kad jie mena savo gentainį, turi jo nuotrauką ir jiems daugiau nieko nereikia. Galutinį sprendimą nulėmė apsilankymas pas tėvą V. Aliulį, tuo metu besigydančių Vilniaus klinikose. Sužinojęs apie susidariusią situaciją ir giliai susijaudinęs, Tėvas pasakė: „Bet jis Lietuvą turi“. Tai paskati-

no kreiptis į Prienų Sąjūdį, kuris pasižadėjo padėti ir parvežti į Prienus A Šapalo palaikus ir su pagalba palaidoti.

1989 metų vasarą buvo sudaryta grupė, kuri rūpinosi palaikų parvežimu į Lietuvą. Daug vargo buvo patirta, kol sutvarkyti grupės dokumentai Užsienio reikalų ministerijoje; ne visi suprato ir pritarė šiai minčiai, ne vienas siūlė duoti ramybę mirusiųjų kaulams ir nešvaistyti be reikalo pinigų. Ypač energingas ir nenuilstantis buvo Panevėžio Kristaus Karaliaus katedros klebonas mons. Juozapas Antanavičius, šios grupės vadovas ir siela. Kartu vyko ir Kunigo aštuoniasdešimtmetės sesuo Apolonia Lipniūnaitė-Jankevičienė su sūnum Kazimieru, panevėžietis Adolfas Ginaitis (jis filmavo ir padėjo monsinjorui vairuoti mašiną), Prienų atstovai Mindaugas Polekauskas ir Juozas Karpavičius, žurnalistė Aldona Kudžmaitė (a.a.).

Į kelionę grupė susiruošė savo lėšomis, nes niekas, išskyrus australietį p. Gediminą Patupį, kuris per brolių atsiuntė 100 dolerių, nepadėjo. Važiavo savo mašinomis, keitėsi savo pinigais. Kelionėje kiek padėjo Lenkijoje gyvenantys lietuviai, vienas iš jų p. Suraučius, tuo metu buvęs Lietuvoje ir kartu vykęs į Lenkiją. Ne su išskėstomis rankomis grupę sutiko ir TSRS generalinis konsulas Gdanske, siūlęs kreiptis į „Bongo“ organizaciją, kuri rūpinosi palaikų perkėlimu, bet suabejojęs, ar turės grupė tiek pinigų.

Pirmiausia grupė aplankė Štuthofio koncentracijos stovyklą, kur 1943-1945 metais buvo kalinami įvairių tautybių žmonės, tarp jų ir kunigas Alfonsas Lipniūnas bei inžinierius Antanas Šapalas. Kraupu buvo visiems, bevaikščiojant po buvusio lagerio teritoriją, žiūrint į krosnis, kuriose buvo deginami visiškai nusilpę kaliniai, dujų kameras, barakus. Visi suprato ir išgyveno tas kalinių kančias, žiūrėdami buvusio lagerio, dabar muziejaus eksponatus. Ypač susigraudinusi ir ne kartą ašarą braukė kunigo Alfonso Lipniūno sesuo, kaskart prisimindama brolių-kančių. O kelias vedė į Pucką...

Štuthofio koncentracijos stovykloje... Kartuves

Vokiečių lagerių bendros aukų kapinės Pucke (paminklo fragmentas)

Lenkai, Pucko gyventojai ir dvasiškiei, labai nuoširdžiai padėjo ir rūpinosi atvykusiais iš Lietuvos. Klebono prelado J. Felskij paramos dėka buvo gauti leidimai iškasti palaikus, nors Lenkijoje galioja įstatymai, draudžiantys perlaidoti iki rugsėjo mėnesio. Klebonas padėjo kreiptis į sanitarinę tarnybą, ir jos vedėjas davė leidimą. Kai viena gydytoja nenorėjo pasirašyti dokumentų, tai pagyvenęs vedėjas jai pasakė: „Jei klebonas žino, kad reikia ir galima kasti, tai tu neprieštarauk ir rašykis“. Mons. J. Antanavičius suprato, kad katalikiškame krašte jam, kunigui, tikrai daugelis padės. Lenkai kunigai parūpino ir darbininkus paminklui nukelti, seserys-vienuolės elzbietieties suteikė nakvynę, duodavo valgyti.

Jau pirmąją dieną Pucke laukė staigmena: lenkų kunigai atidavė išsaugotą kunigo Alfonso Lipniūno „turtą“, kurį Jis atsinešė į Pucką iš Štuthofio koncentracijos stovyklos. Dėžutėje - parkeris,

pieštukas, dantų šepetėlis, skutimosi peiliukai „Gillet“, šukos, kelioninė šakutė, mažos Lietuvos ir Latvijos vėliavėlės, iš atvirukų su Pažaislio bažnyčios vaizdais pasiūta dėžutė (reikia manyti, kad tai Pažaislio seserų kazimieriečių dovana, nes jos prieškario laikais mėgdavo tokias siūti), apmegztas Pažaislio Dievo Motinos paveikslėlis, žiedas ir kryželis su lagerininko numeriais -21332 A.L.25-1943. Akiniai, suskilusiais stiklais, ištraukos iš kygų, pamokslų konspektai. Viskas buvo sudėta į dėžutę, ant kurios lietuviškai užrašyta: „Aa. Alfonso Lipniūno 28.III.45 Pucke užrašai I d. Įduoti Panevėžio Vyskupui ar Vilniaus Seminarijai“, dėžutėje įdėtas lapas, ant kurio lenkiškai užrašyta: „perduoti Lietuvos dvasininkams“. Išliko iki šių dienų, o tiksliau atsirado ši dėžutė atsitiktinai: paskyrus parapijai naują vikarą, klebonijoje buvo remontuojama pastogė-butis. Čia ir užtiko statybininkai užmirštą dėžutę palėpėje, perdavė ją dabartiniam prelatui J. Felskij, kuris ir grąžino mons. J. Antanavičiui.

Viską stengėsi kelionėje užfiksuoti. Iš dešinės: mons. J. Antanavičius, žurn. A. Kudžmaitė, už jos - K. Jankevičius

Lenkų kunigo F. Fišederio, kuris išsaugojo kun. Alf. Lipniūno daiktus, kapas

Pucko klebonas J. Felskij, daug padėjęs grupei 54

Lenkų kunigai žiūrėjo, kaip iškasami palaikai, ir stebėjosi lietuvių meile kankiniams

Kada parapijos klebono atsiųsti darbininkai išmontavo didelį betoninį užsienio lietuvių lėšomis pastatytą kankiniams paminklą, kapo duobę kasė po truputį - kuo giliau, tuo atsargiau. Neiškentės į duobę įlipo pats Katedros klebonas mons. J. Antanavičius - kas geriau, jei ne Jis pats, padarys. „Ir štai lyg rudas, tamsus kamuolys - kunigo Alfonso Lipniūno kaukolė. Lyg monstraciją paima ją mons. J. Antanavičius į rankas, pasimeldžia ir paduoda čia pat stovintiems vyrams. Vėliau - kojų, rankų kaulai pasimato. Su Didžiausiu rūpestingumu Mindaugas ir Kazimieras ima juos iš kunigo rankų, šepetėliu smėlį nušluosto ir sudeda į staltiese ir rūtomis išklotus karstus. Nė mažiausio kaulėlio nepalieka. Kiekvieną sutrešusią žemę virtusio karsto žiupsnelį supila. Ir ligoninės seserų ant mirusio kunigo Alfonso Lipniūno kaklo uždėta grandinėle išlikusi. Išima ją iš duobės klebonas, kaip didžiausią brangenybę suvynioja" - rašė dabar jau mirusi žurnalistė A Kudžmaitė.

Pavakary Pucko kapinėse didelį išpūdį paliko vėjyje su abitais atplasnojančios seserys vienuolės, kurios kiekvieną kartą, eidamos į bažnyčią, sustodavo pasimelsti prie lietuvių-kankinių kapo. Vėliau jos pasakojo, kad mons. J. Antanavičius „pasakė didelį pamokslą" Lenkijos kunigams: jie visą dieną pasikeisdami stebėjo palaikų atkasimą ir dar labiau stebėjosi licuviu-kunigu, klūpančiu ir renkančiu kauliukus kapo duobėje.

„Ir prasideda šventasis momentas - atsisveikinimas su Lenkijos žeme. Ant buvusių kapų, šalia ažuolo, vyrai padeda Tautinėmis vėliavomis pridengtus karstus. Anksčiau tiek rūpinusis, bet negavusi leidimo parvežti brolio palaikus, kunigo Alfonso Lipniūno sesuo dabar uždega žvakes, gėlių pamerkia. Ir eina, renkasi Pucko žmonės su kankiniais atsisveikinti. Iš bažnyčios, kurioje vietos kunigai atlaikė Šv. Mišias už velionius, pirmiausia ateina seserys vienuolės, garsiai kalba rožančių. Ateina kunigai, prie karstų atsisveikinimo žodžius sako, lietuvių meile

savo kankiniams gėrisi, karstus pašventina" - prisiminimuose rašė A. Kudžmaitė. Už didelį nuoširdumą ir pagalbą Pucko dvasininkams ir visiems žmonėms dėkojo Panevėžio Kristaus Karaliaus katedros klebonas mons. J. Antanavičius, pirmą kartą viešą kalbą sakydamas lenkiškai. Atrodo, žmonės suprato, kas sakoma, nes daugelio akyse žibėjo ašaros.

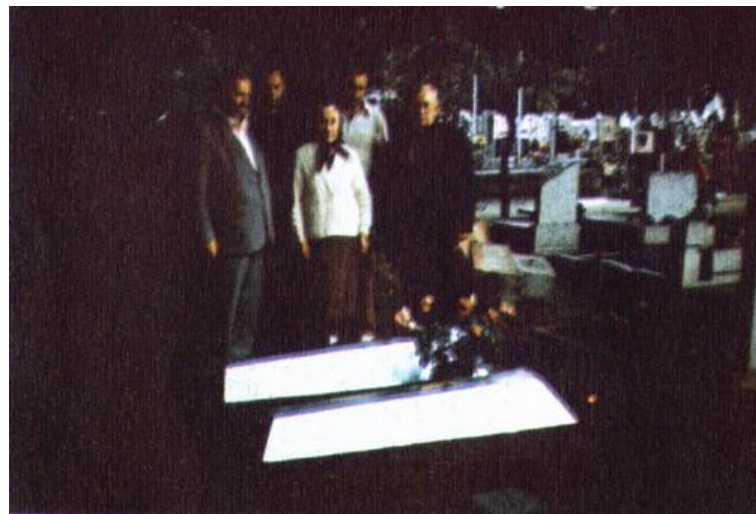
Būdami Pucke, stengėsi pasimatyti su tais žmonėmis, kurie dar prisiminė kunigą Alfonsą Lipniūną, žinojo apie paskutines Jo gyvenimo dienas ir valandas. Apsilankė ir iki šių dienų išlikusiame name, kur Kunigas gyveno, laikė Šv. Mišias. Duktė ponios Jankovskos, kuri per karą priėmė gyventi kunigą Alfonsą Lipniūną, atidavė jai brangiausią relikviją - jų šeimai Kunigo dovanotą kryželį skydelyje. „Man jis labai brangus, bet mano sūnui jis toks nebebus. Jums jis brangesnis" - pasakė su ašaromis.

Šventasis momentas - mons. J. Antanavičiaus rankose - kun. Alf. Lipniūno kaukolė

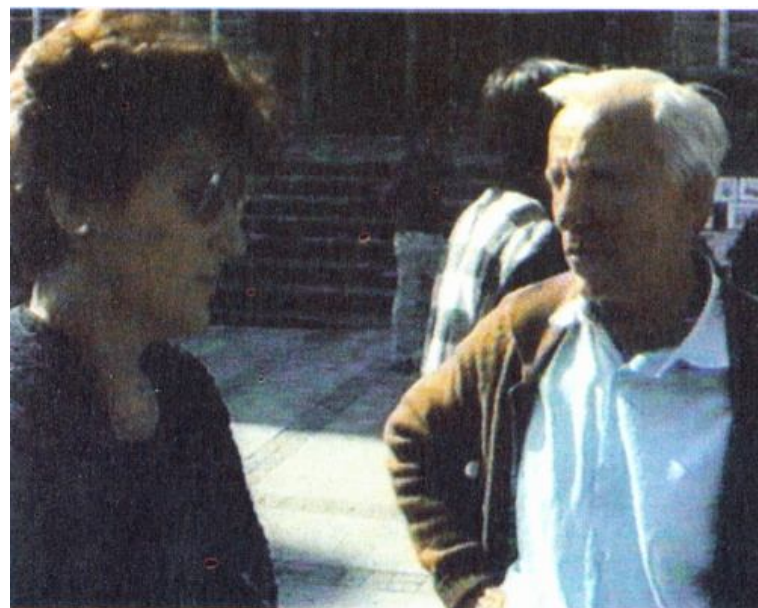
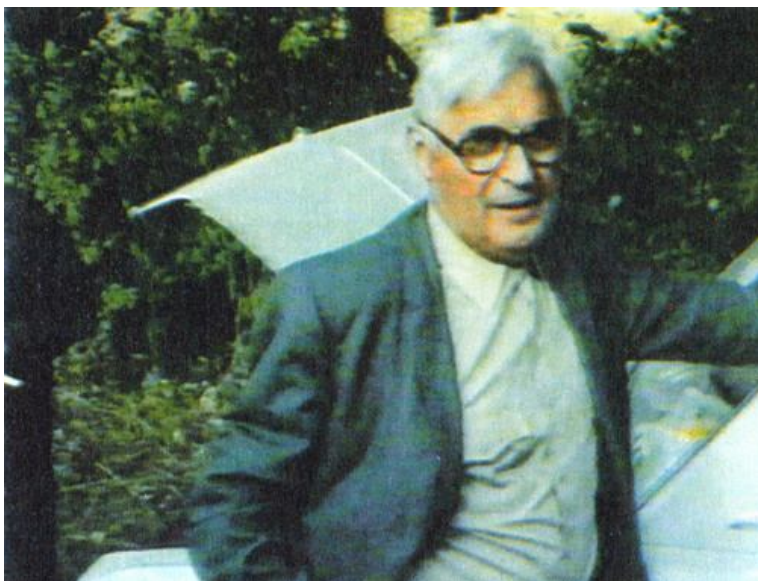
Viskas buvo sudėta į kartstus, nė mažiausio kaulelio nepaliko. Pažymimas karstas su kun. Alf. Lipniūno palaikais

Atsisveikinant su Lenkijos žeme

Seserys elzbietietės, maloniai priėmusios grupę

Lenkijoje gyvenantys lietuviai, kurie padėjo grupei keliones metu

Pucko moterys, nuoširdžiai bendraavusios su kun. Alf. Lipniūno seserimi Apolonija (antra iš kaires). Centre - p. Jankovskos duktė

Kambaryje, kuriame gyveno Kunigas, dabar invalidė moteris pasididžiudama gyvena ir meldžia Jo užtarimo pas Dievą. Dešinėje - p. U. Jankovskos duktė.

Jų pargrižtančių laukė Vilnius, Panevėžys, tie, kurie prisiminė, pažinojo. 1989 metų rugsėjo mėnesio 4 dieną vyko iškilmingas kunigo Alfonso Lipniūno, inžinieriaus Antano Šapalo ir generolo Jono Juodišiaus (parvežto iš Sibiro) palaikų pagerbimas ir Šv. Mišios Vilniaus arkikatedroje, kurias laikė ir pamokslą sakė mons. J. Antanavičius. Prieš Šv. Mišias Arkikatedros klebonas mons. K. Vasiliauskas pasakė: „Šiandien mes vėl matome tuos, kurie savo gyvenimą ir gyvybę atidavė dėl mūsų brangiausių vertybių, kurie mirė, kad mūsų Tėvynė būtų laisva, kad mes visada laisvai ir drąsiai galėtume savo tikėjimą išpažinti. Ne vienas iš jūsų klausiate: kas gi Jie, kas Jie per vieni, kad Jiems šiandien mes, taip gausiai susirinę, pagarbą reiškiamo? Kodėl Jie čia, Katedroje? | šiuos klausimus pabandysiu atsakyti. Jie trys - kunigas Lipniūnas, inžinierius Šapalas ir generolas Juodišius. Tais neramiais karo ir pokario laikais Jie išėjo skausmingą kalėjimų kelią ir žuvo, mirė toli nuo Tėvynės. Kunigas Alfonsas Lipniūnas ir inžinierius Antanas Šapalas mirė, išėję kančių kelią nacių mirties stovykloje. Jie abu, būdami nepaprastai jautrūs, geros širdies, bėgo, skubėjo, žmonėms padėjo, jiems valgyti, rūbus nešė, patys apsikrėtė šiltine ir mirė. Ir ilsėjosi Jų palaikai ilgai ilgai, nuo 1945 metų, dabartinėje Lenkijoje, Pucko miestelyje. Kunigas Lipniūnas yra brangus vilniečiams. Jis buvo Vilniaus Kunigų seminarijos profesorius, Vilniuje karo metais buvo iškiliausias pamokslininkas. Ir iš šitos sakyklos ne vieną kartą kunigas Lipniūnas savo ugingą žodį tarė. O dabar Jis atėjo čia nurimęs, nes grįžo, 44 metus išbuvęs tolimoje žemėje. Kodėl mes rūpinamės, kad šitie mums brangūs tremtiniai būtų su mumis? Mes visi, juos pažįstą, sakėme, kad būtų labai neteisinga, jeigu Jie, viską atidavę Tėvynei, šiandien negalėtų sugrįžti į Lietuvą, kai dabar atsirado galimybės. Ir iš tiesų esame labai dėkingi Panevėžio Katedros klebonui J. Antanavičiui, kuris šiandien vadovau-

mūsų iškilmingoms gedulo pamaldoms, už jo iniciatyvą, už jo parodytą pilietinį rūpestį, kad padarytų viską ir mūsų kankinius sugrąžintų į Tėvynę. Nemažai rūpestingumo parodė ir Prienų Sąjūdžio vadovai. Su nepaprasta pagarba noriu prisiminti ir generolą Juodišį, kuris 1918 metais atėjo į Lietuvos kariuomenę, kai Lietuvai buvo ypatingai sunkios dienos; rizikuodamas savo gyvybe, dirbo ir aukojosi Nepriklausomos Lietuvos labui. Generolą Juodišį lietuviai, karininkai, kareiviai visuomet prisimindavo kaip nepaprastai didį patriotą ir nuoširdžiai tikintį žmogų. Kiekvieną sekmadienį generolas lankydavo bažnyčią ir nuoširdžiai meldavosi, jis buvo vienas iš tų mūsų garbingųjų, kuris ne tik mylėjo Tėvynę, bet labai gerbė tikėjimą. 1941 metais pasikeitusi nauja valdžia išsiuntė Jį į Maskvą su kitais karininkais į "kursus,, kur jie buvo uždaryti į vagonus ir išsiųsti į Šiaurę. Ir Sibire daugelis generolą Juodišį prisimindavo kaip žmogų, kuris rodė ypatingą pagarbą ir meilę tikėjimui, švęsdavo visas katalikiškas šventes - Šv. Kalėdas, Šv. Velykas.

Prie Vilniaus arkikatedros, laukiant sugrižtančių kankinių

Tautos didvyrius pasitinkant - mons. J. Antanavičius ir mons. K. Vasiliauskas prie Vilniaus arkikatedros

Kun. Alf. Lipniūno palaikai nešami į Arkikatedrą. Priekyje - G. Lipnickas ir A. Jankevičius

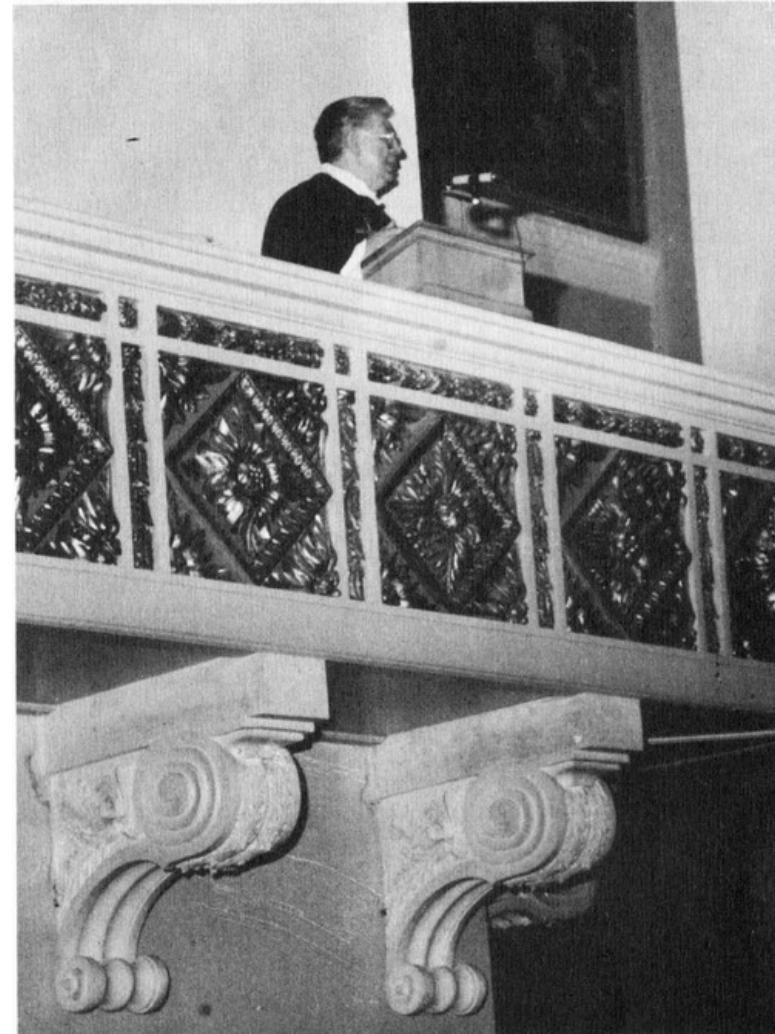
Daug vilniečių buvo susirinkę Arkikatedroje, kad atiduotų paskutinę pagarbą ir pasimelstų už kankinius

Tose vietose, kur buvo palaidoti mūsų kankiniai ir kur buvo nuvykę mūsų žmonės jų parvežti, visi stebėjosi: kokie jūs, lietuviai, esate kilnūs, kaip jūs mokate gerbti savo kankinius. Ir mes šiandien iš tos didelės meilės susirinkome į mūsų Šventovę.

Mes turime pasakyti pagarbos žodžius mūsų tautos kankiniams, kurių nuveikti darbai yra svarbūs. Broliai ir seserys, priminę apie kunigą Lipniūną bei generolą Juodišį, noriu dar keletą žodžių tarti apie trečią kankinį, kurį šiandien pagerbsime - apie inžinierių Šapalą. Jis buvo inžinierius, Lietuvos ateitininkų - studentų vadas. Labai kūrybiškas - daugelyje laikraščių, žurnalų leidime dalyvavo; turėjo gerą ir jautrią širdį. Karo metais, kai aplink tiek skaudžių išgyvenimų, Jis stengėsi padėti žydų tautybės žmonėms. Būdamas Štuthofio lageryje, nežiūrėjo tautybės, o stengėsi kiekvienam žmogui pagelbėti. Ir mirė padėdamas. Mes norime dar kartą priminti, kad dabar toks metas, kada sugrįžta mūsų tauta prie aukštųjų vertybių, ir mes prisimename, kokių šviesių, taurių asmenybių turėjome. Šiandien kiekvienas doras lietuvis turi žinoti, kas tai buvo Kunigas Lipniūnas, kas buvo mums Šapalas ir kas buvo Juodišius.

Trys kankiniai, trys tautos didvyriai - ateitininkų vadas Antanas Šapalas, generolas Jonas Juodišius, kunigas Alfonsas Lipniūnas - Vilniaus arkikatedroje

Mons. Juozapas Antanavičius Arkikatedros sakykloje

Jeigu mes nebežinosime savo tautos istorijos, nieko nebežinosime apie tautos asmenybes, tada mums patiems labai sunku bus išlikti tauriems, - kalbėjo Vilniaus arkikatedros klebonas mons. K. Vasiliauskas.

Šv. Mišias laikė mons. J. Antanavičius, koncelebravo tėvas A. Aliulis, kunigai K. J. Ambrasas, J. Baltušis, J. Zubrus. Panevėžio Kristaus Karaliaus katedros klebonas mons. J. Antanavičius pasakė pamokslą. „Yra Kryžiaus kelių stotis, kuri primena, kad Jėzus Kristus buvo išvelkamas iš rūbų. Apmąstydami šią stotį, mes pajuntame fizinį skausmą, kai prisiliečiame prie Jėzaus širdies žaizdų, kai Jo rūbai nuplėšiami, o dar giliau pajuntame tą dvasinį skausmą, kai nori Kristų išniekinti, pažeminti prie žmonių ir nuogą prikalti prie kryžiaus. Šiandien pajuntame tą patį skausmą, - lyg prisiliestume prie senų tautos žaizdų, lyg nuplėštume rūbus, lyg prisimintume tą momentą, tuos ilgus skausmo, paniekimo ir kančių metus, kurie panašūs į Jėzaus apnuoginimą, plakimą, paniekinimą, pažeminimą ir prie kryžiaus prikalinimą. Sunku prisiliesti prie senų žaizdų, kai gyvi artimieji, kai su šitokia meile ir rūpesčiu norime kankinių palaikus iškelti ir suteikti jiems pagarbą. Mes norime sugrąžinti į tautą tuos, kurie buvo pažeminti, paniekinti, kurių mintys buvo paverstos į blogį, su kuriais buvo kovojama net po jų mirties. Ne tik su mintimis, prisiminimais, bet ir mirusiųjų kūnais - juos kapojo, kad greičiau supūtų, juos dėjo į duobes skersai ir išilgai, kad sunku būtų atrasti, norėjo visiškai jų atminimą ištrinti. Šiandien mes stengiamės ir rūpinamės, kad mūsų tautos žiburiai pagaliau sugrįžtų į mūsų tarpą, kad šie tautos žiburiai atsistotų prieš mus, mūsų gyvenimą ne kaip kaulai, ne kaip žemės sauja, bet gyvi, tikri, su visu savo gyvenimu, dorybėmis, su visu didvyriškumu ir žmogišku pareigos atlikimu. Gerbiamas jūsų klebonas mons. K. Vasiliauskas jau minėjo, ką šiandien pagerbiame. Ir mes negalėtume išsakyti visų Jų dorybių, viso gyvenimo, biografijų, nes laikas ir žemės pėda daug ką prislėgus ir uždarius nuo mūsų akių. Bet tai, ką žinome, jaučiame, yra tiek daug, kad šiandien, prisimindami ir kalbėdami apie kunigo Alfonso Lipniūno šventą gyvenimą,

Panevėžiečio katedros Švč. Mergelės Marijos koplyčioje

Panevėžiečiai pasitinka kun. Alf. Lipniūną. 1989. IX.4

mąstome: duok, Dieve, gal kada Jis pasieks šventųjų garbę. Mes žinome, tikime, kad Šapalas - paskutinis ateitininkų vadas - jaunuolis, išaugęs iki aukšto idealizmo, pasiekęs dvasinio tobulumo. Jis ateitininkų tarpe, kur buvo tiek daug jaunų ir kilnių žmonių, užėmė garbingą vietą - Jį išrinko vadu, nes Jis buvo tinkamas. Vyresnieji žino, težino jauni žmonės, teprisimena visi, kas buvo generolas Juodišius. Jis - vienas pavyzdinčiausių katalikų, išdrįsdavo priminti savo kariūnams, kad reikia atlikti katalikišką pareigą - eiti išpažinties - ir pats pirmas stodavo prie klausyklos. Kas sekmadienį Jis klausydavo Šv. Mišių. Joks kunigas, joks pamokslas ar pamokymas negali tiek duoti, kiek didelis ir šventas vado pavyzdys. Kur eina vadas - ten eis visas jaunimas, ten visi juo didžiuosis, jį seks. Mūsų didžiausia misija – „iškasti“, sugrąžinti šių didžių žmonių atminimą - yra šventas dalykas, ir mes“ prikeldami mirusiųjų kaulus, paaugame, suprantame daugelį dalykų; pirmiausia pajuntame, kokia trapi yra mūsų gyvenimo tėkmė, koks

trumpas žmogaus gyvenimas ir kas lieka iš žmogaus, kai jis palaidojamas į žemę. Su kiekvieno kaulo iškėlimu, su žemės sauja nuo kapo mes pajuntame žmonių, mums šiandien labai reikalingų, jėgą. Žinau, kokia sunki buvo sūnų misija - parvežti žemės nuo tėvo kapo iš Komi respublikos, nelengva buvo ir mums parvežti dviejų garbingų žmonių palaikus iš Lenkijos. Mes turime dėkoti Dievui, lemčiai, turime dėkoti daugeliui žmonių, kurie padėjo ir brandino šitą mintį, padėjo kapus surasti, atkasti ir parvežti palaikus žmonių, kuriais mes galime didžiuotis, kuriuos gerbsime ir prie kurių kapų melsimės, iš kurių stiprybės semsimės. Kad reikia parvežti kunigo Lipniūno palaikus, mintis yra ne mano, ne jūsų gerbiamo klebono. Pirmiausia apie tai prakalbo Jo lemties draugai, 1945 metais palaidoję Kunigą Pucke, pažadėję, kad Jo čia nepaliks, parveš į Tėvynę,.

Po to mons. J. Antanavičius papasakojo apie jam duotą vyskupo K. Paltaroko įpareigojimą parvežti kunigą Lipniūną ir palaidoti šventoriuje, parodė iš Lenkijos parvežtus asmeninius Kunigo daiktus, paskelbė apie vykšiančias iškilmingas Kunigo palaikų pagerbimo pamaldas Panevėžyje.

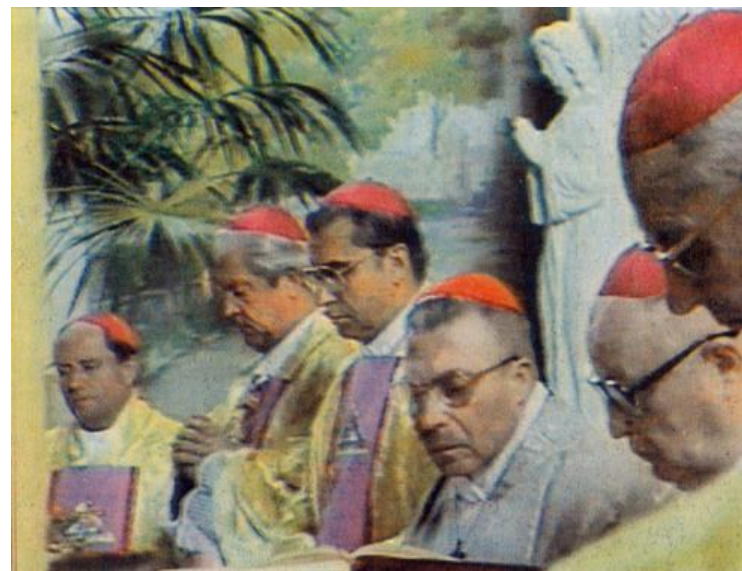
Po Šv. Mišių Vilniaus arkikatedroje kunigo Alfonso Lipniūno palaikai buvo parvežti į Panevėžį, palydėti pagerbimui į Pumpėnus, vėliau pašarvoti Panevėžio Kristaus Karaliaus katedros kriptoje.

Laidotuvės vyko rugsėjo mėnesio 12 dieną. Kunigą Alfonsą Lipniūną ir visą vyskupiją savo apsilankymu pagerbė Jo Eminencija Kauno arkivyskupas kardinolas Vincentas Sladkevičius, Jo Ekscelencija apaštalinis pronuncijos Olandijai arkivyskupas Audrys Juozas Bačkis, Jo Ekscelencija Vilniaus arkivyskupas Julijonas Steponavičius, Jo Ekscelencija arkivyskupas Liudas Povilonis. Jo Ekscelencija Telšių vyskupas Antanas Vaičius, Jo Ekscelencija Kaišiadorių apaštalinis

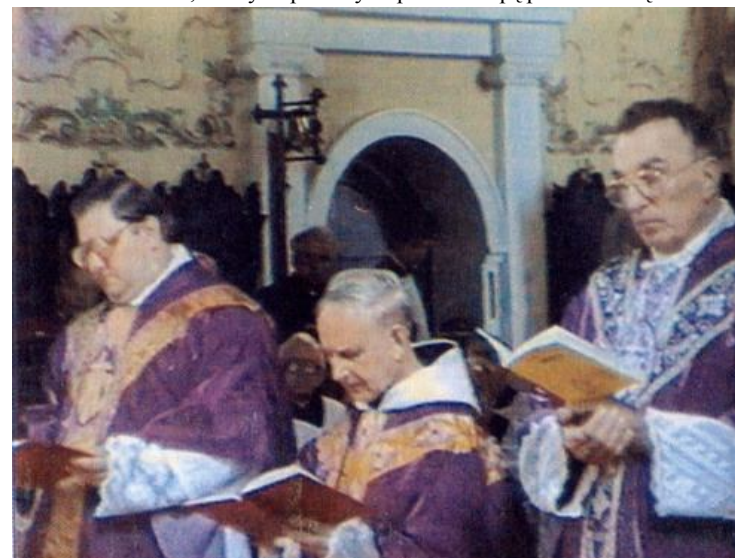
administratorius vyskupas Juozapas Matulionis, Jo Ekscelencija vyskupas Romualdas Krikščiūnas, Marijonų vienuolijos generolas tėvas Donaldas Petraitis, lietuvių sielovadas Vakarų Vokietijai delegatas prelatas Antanas Bunga, išeivijos poetas tėvas Leonardas Andriekus, vyskupijos šeimininkas Jo Ekscelencija vyskupas Juozas Preikšas. Garbingi svečiai koncelebravo Šv. Mišias, pamokslą pasakė Katedros klebonas mons. J. Antanavičius.

Prie kapo duobės kalbėjo kunigas J. Rimša, apie kelionę parvežant Kunigo palaikus papasakojo žurnalistė A. Kudžmaitė. Po laidotuvių Katedros svetainėje susirinkusiems garbingiems svečiams, kunigo Alfonso Lipniūno giminaičiams, visiems kunigams savo poeziją skaitė tėvas L. Andriekus. Susitikime trumpą kalbą pasakė Jo Ekscelencija arkivyskupas Audrys Juozas Bačkis: „Dėkoju už nuoširdumą. Esu laimingas, kad galiu pirmą kartą aplankyti tėviškę ir dalyvauti kunigo Lipniūno laidotuvėse. Aplankiau šventas vietas, kurios mums ir užsienyje gerai žinomos, kur yra meldžiamasi, kur yra kovojama. Prie kunigo Lipniūno kapo gerai buvo pasakyta: tik mūsų maldų dėka buvo laimėta, ir Kunigas palaidotas Panevėžyje. Tauta parodė ne tik didelį pamaldumą, bet ir kovingumą. Klaipėdoje pastatytas Laisvės ir Vilties kryžius. Dar daug reikės dirbti, kovoti, ir ką laimėjot - išlaikyti. Reikės Viltimi gyventi. Viltis - didi dorybė, kaip ir Tikėjimas, Meilė. Tikėkime, turėkime Viltį, patraukime žmones Meile. Ypač jaunose širdyse reikia kelti Tikėjimą, konkrečiais darbais, savo pavyzdžiu parodyti Meilę visuomenei, kuri dabar yra nutolusi nuo Kristaus. Veskite ją prie Dievo, ypač tuos, kurie šiandien kenčia ir vargsta. Savo pavyzdžiu visus patraukite į Bažnyčią“.

Panevėžio Kristaus Karaliaus katedros šventoriuje dabar jau amžiams ilsisi kunigo Alfonso Lipniūno palaikai, po ilgų klajonių grįžę Tėvynėn.

Lietuvos kardinolas, arkivyskupas ir vyskupai susikaupe prie Šv Mišių altoriaus

Šv. Mišiose dalyvavo ir svečiai iš užsienio. Iš dešinės: prelatas Antanas Bunga, tėvas Leonardas Andriekus, tėvas Donaldas Petraitis

Laidotuvių dieną Panevėžio katedroje 1989.IX.12

Į paskutinę poilsio vietą lydint. 1989.IX.12 74

Kapą šventoriuje puošia paminklas (skulptorius A. Pajuodis), kurio pastatymu pasirūpino mons. J. Antanavičius, atidavęs savo asmenines dovanas, gautas Kanadoje, prisidėjo savo lėšomis, kunigas J. Rimša ir Australijoje gyvenantis p. Gediminas Palijus, kilimo nuo Panevėžio, kuklia auka Kunigo sesuo A. Jankevičienė ir jos duktė Apolonija. Dažnai prie kapo ateina žmonės pasimelsti ne tik už Kunigą — kankinį, bet ir už savo artimuosius, kurių amžino atilsio vieta nežinoma. Meldžiasi ir atleidžia tiems, kurie trėmė, degino, griovė Lietuvoje, kurią taip mylėjo ir savo darbais puoselėjo kunigas Alfonsas Lipniūnas.

* * *

Panevėžys mena Kunigą. Katedros šventoriuje niekada nevyستا gėlės ant kapo, dažnai žmonės, eidami į Katedrą, pirmiausia sustoja prie kunigo Alfonso Lipniūno amžino poilsio vietos, pasimeldžia už Jo vėlę. Kristaus Karaliaus katedros zakristijoje kabo Kunigo portretas, nutapytas p. Julijos Šalkauskienės. Lyg ir šiandien Kunigas stebėtų savo kolegas, skleidžiančius Dievo žodį, savo šypsena drąsinantis didesniems darbams.

Katedros klebonas mons. Juozapas Antanavičius galvoja apie muziejų kunigui Alfonsui Lipniūnui ir visiems kilniems kunigams, kurie savo gerais darbais garsino Katedrą. Patalpas jau nužiūrėjo ir eksponatų turi surinkęs, bet negražinti dar kambariai klebonijoje, kuriuose gyveno kunigas Alfonsas Lipniūnas.

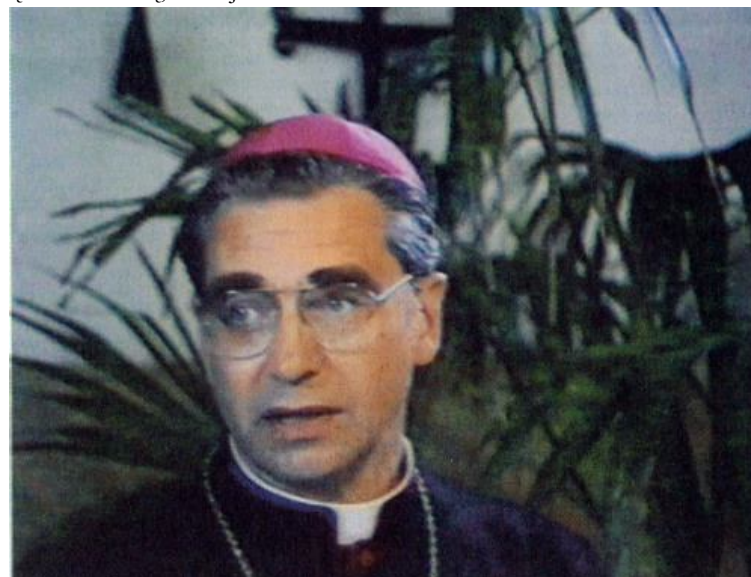
1993 metų birželio mėnesį Panevėžio 16-oji vidurinė mokykla buvo pavadinta kunigo Alfonso Lipniūno vardu. Mokyklos direktorius J. Knizikevičius rūpinasi, kad Kunigo vardas būtų įamžintas ne tik pavadinime, - neseniai mokyklos priesalį papuošė dailininkės G. Butkevičienės grafito freska, kurioje pavaizduoti svarbiausi Alfonso Lipniūno gyvenimo momentai, mokykloje įrengtas Kunigo kambarys, kuriame saugoma visa surinkta medžiaga ir keli asmeniniai kunigo Alfonso Lipniūno laišakai ir nuotraukos.

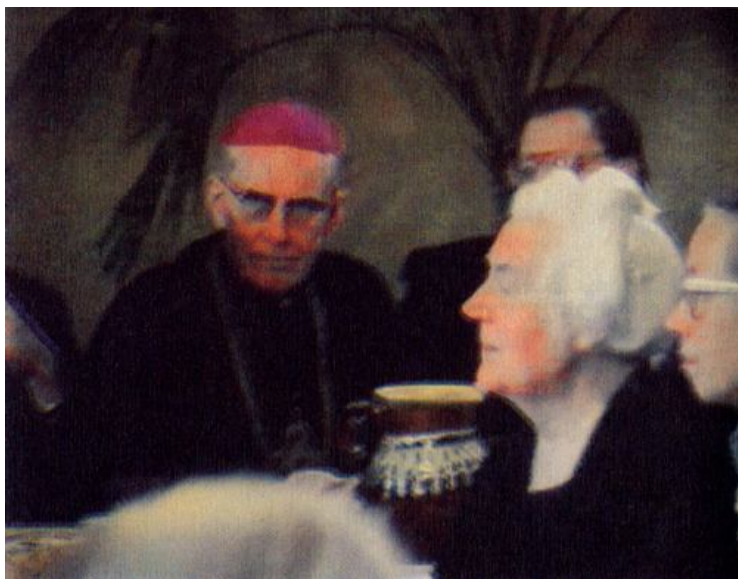
Kurso draugas kun. J. Rimša kalba laidotuvėse 76

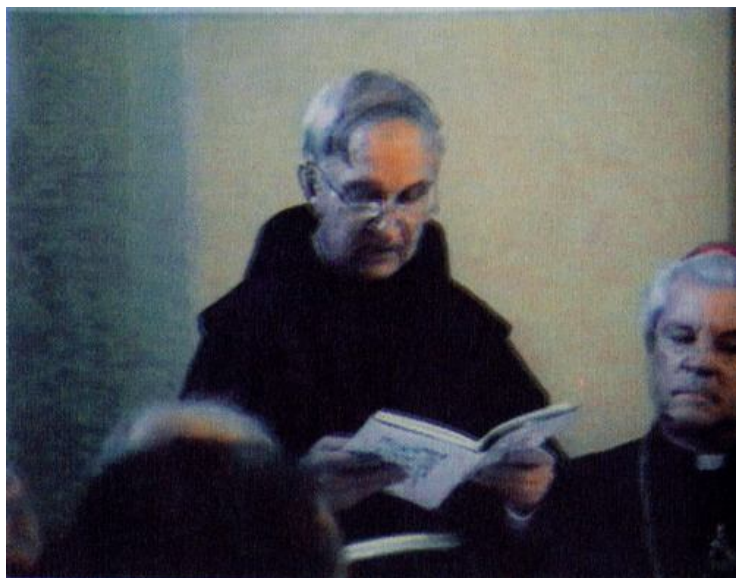
Į tėviškės žemę, dabar jau amžinam...

Po laidotuvių susitikime su kunigais kalbėjo J. Eks. arkivyskupas Audrys Juozas Bačkis, pirmą kartą besikalbantis Lietuvoje.

Jo Ekscelencija arkivyskupas Julijonas Steponavičius (a.a.), dešinėje - p. J. Šalkauskienė, nutapiusi kun. Alf. Lipniūno portretą (viršelyje)

Savo eiles skaitė tėvas L. Andriekus, dešinėje - vyskupas J. Preikšas 78

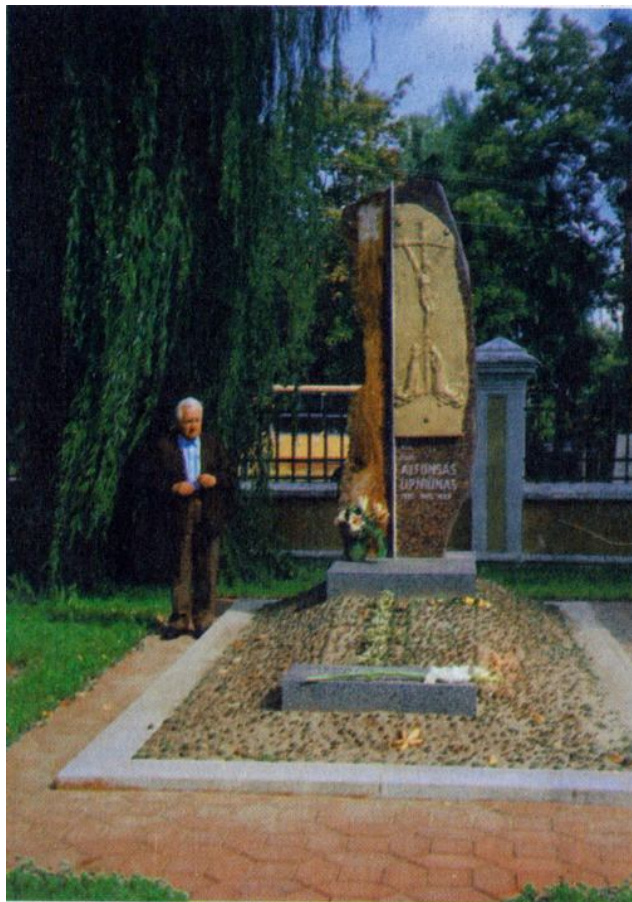
Svečiai pasirašė Garbės svečių knygoje. J. Eks. Telšių vyskupas A. Vaičius

Savo darbe mokyklos kolektyvas vadovaujasi krikščioniškos moralės nuostatomis, kuria savas mokyklos tradicijas. Jau įprasta švęsti Mokyklos vardo dieną, kovo mėnesį organizuoti Kunigo atminties savaitę.

Amerikoje yra kunigo Alfonso Lipniūno ateitininkų kuopa, savo veiklą su Kunigo gyvenimu ir veikla sieja ir Panevėžio ateitininkai, veikia Kunigo Alfonso Lipniūno kultūros centras, įkurtas kunigo R. Gudelio rūpesčiu.

* * *

Pro Deo et Patria¹¹ - buvo užrašyta ant paminklo kunigui Alfonsui Lipniūnui ir inžinieriui Antanui Šapalui, kurį pastatė užsienyje gyvenantys jų gerbėjai. Šis užrašas yra ir ant dabartinio Kunigo kapo Katedros šventoriuje. Likę asmeniniai kunigo Alfonso Lipniūno daiktai, pamokslų santraukos, studijų konpektai, dienoraštis, laišakai byloja apie Jo dvasios didybę, meilę Dievui, pasiaukojimą žmonėms ir Tėvynei.

p. Mykolas Pečeliūnas, Štuthofa kalinyks Nr. 21251, ant savo pečių nešęs sergantį Kunigą iš šaltos vonios į palatą Pucko ligoninėje

Prie kun. Alf. Lipniūno kapo - Amerikos lietuvių kunigai. Centre - Panevėžio vyskupas J. Preikšas

Po vyskupo K. Paltaroko sodintu gluosniu, prie kun. Alf. Lipniūno kapo dažnai susirenka mokiniai. Centre - mons. J. Antanavičius

Kunigo sesuo Apolonija Lipniūnaitė-Jankevičienė (a.a.) ir kunigas J. Dėdinas iš Hiutenfeldo

Savo veiklą su kun. Alf. Lipniūno gyvenimu sieja ir Panevėžio ateitininkai. Jų viešnagė Kunigo tėviškėje

VERTIMAI IR PAAIŠKINIMAI

1. Da mihi animas, cetera tolle - Duok man sielas, visa atimk
2. Si sal evanuerit in quo salietur - Jei druska nustos sūrumo, kuo bus galima pasūdyti
3. Unionis Apostolicae schedula - Apaštališko vienybės kortelė
4. Quam primum - pirmiausia
5. K.V.C. - Katalikų veikimo centras
6. Per speciem mulieris multi perierunt - Per moterį daugelis pražuvo
7. Scandalum optimi pessima - Geriausiojo papiktinimas yra blogiausia
8. Quid hoc te faciat ad aeternitatem? - Ką tai duotų tau amžinybei?
9. Spiritus promptus, caro quidem infirmus - Dvasia yra stropi, bet kūnas silpnas
10. Unionis Apostolicae regulos - Apaštališkos vienybės regula
11. Pro Deo et Patria - Už Dievą ir Tėvynę

Literatūros apie kunigą Alf. Lipniūną sąrašas

- KUNIGAS ALFONSAS LIPNIŪNAS: Atsiminimų rinkinys /Red. S. Vanagaitė-Petersonienė., V., 1989. -115 p.
- Čepulionienė E. ŽMOGAUS IR TAUTOS PRISIKĖLIMO SKELBĖJAS //Kauno diena. -1993. Bal. 6 - p. 9, portr.
- Pilipavičius S. SUGRĮŽIMAS //Laisvas žodis. - 1989. - Rugs. 16-30. p. 5.
- Gasparaitytė R. ĮAMŽINTAS KUN. ALFONSO LIPNIŪNO ATMINIMAS //Katalikų pasaulis. -1993. - Nr. 12, p. 25-27, nuotr.
- Girnius J. KUN. ALFONSAS LIPNIŪNAS //Aidai. - 1965. - Nr. 4. p. 183-185, portr.
- Gleveckas A. ŠVENTUMO IR LAISVĖS ŠAUKLYS //Ateitis (Chicago) - 1955. - Nr. 3. p. 51-53, iliustr.
- Gurnevicius V. APIE ALFONŠĄ LIPNIŪNĄ //Moteris. - 1990.-Nr. 6.-p. 20-21.
- Gutauskas J. KUN. ALFONSAS LIPNIŪNAS //Gutauskas J. Krikščionybė Lietuvoje. - K., 1992. - p. 71-72.
- Jurgėla P. LIETUVIŠKOJI SKAUTIJA. - Brooklyn, 1975. - 824 p. A. Lipniūnas p. 431, 432, 478, 481, 482, 502, 668, 675.
- Kačerauskienė A. BE MIRTIES NĖRA PRISIKĖLIMO //Moteris. - 1990. - Nr. 3. - p. 721, nuotr.
- Kačerauskienė A. KUNIGAS ALFONSAS LIPNIŪNAS //Ateitis (Chicago). -1992. - Nr. 4. - p. 1312-133, portr.

- Kačiukaitė T. Apie KUNIGĄ ALFONŠĄ LIPNIŪNĄ //Kačiukaitė T. Atleiskim savo priešams. - V. -1992. - p. 27-29.
- Kadžius A. JO VEIDO ŠVIESA: KUN. ALFONSAS LIPNIŪNAS (1905-1945) //Panevėžio tiesa. - 1989. - Rugs. 21. -p. 3.
- Karčiauskas M. PASKUTINĖ KUNIGO ALFONSO LIPNIŪNO IŠPAŽINTIS (eilėraštis) //Katalikų pasaulis. - 1991. - Nr. 1. - p. 2.
- Kudžmaitė A. KAPAS PO VERKIANČIU GLUOSNIU //Švyturys. -1990. Nr. 20. p. 12-14, nuotr.
- KUN. ALFONSAS LIPNIŪNAS — LIPNICKAS (1905-1945) //Mūsų švyturiai: Trumpos biografijos — nekrologai. - Vilkaviškis, 1992. 169-172.
- KUN. ALFONSAS LIPNIŪNAS (1905.03.12-1945.03.28) //Jurgaitis J. Aukos keliu. - V., 1992. - p. 460-461.
- Lipnickas G. KUNIGO LIKIMAS //Nemunas. - 1990. - Nr. 7. - p. 18-25, nuotr.
- LIPNIŪNAS (LIPNICKAS) ALFONSAS //Lietuvių enciklopedija. - Boston, 1958. - T. 16. p. 255-256, nuotr.
- LIPNIŪNAS (LIPNICKAS) ALFONSAS //Religijotyros žodynas. - V., 1991. - 225-226.
- PANEVĖŽYJE PAGERBTAS KUNIGO ATMINIMAS //Lietuvos rytas. -1993. - spal. 5. - p. 10.
- Prunskis J. KUN. ALF. LIPNIŪNĄ PRISIMENANT //Draugas (Chicago). - 1975. - Bal. 26.
- Romerytė K. VARDAS ĮPAREIGOJA PRASMINGIEMS DARBAMS Panevėžio balsas. -1993. - Spal. 12. - p. 5, nuotr.

Stašaitis J. SVEIKI IR SUDIE //Tremtinys. - 1989. - Nr. 15 (Gruod.). - p.2.

UGNINGAS APAŠTALAS: Kunigo Alfonso Lipniūno gimimo 80-mečiui, mirties 40-mečiui) //Katalikų kalendorius žinynas. - K. V., 1985. - P. 216-217.

Šias knygas ir straipsnius apie kunigą Alfonsą Lipniūną galima rasti Panevėžio G. Petkevičaitės-Bitės bibliotekoje.

TURINYS

I. Jaunystės giesmė (iš kun. Alf. Lipniūno dienoraščio)	5
II. Visas gyvenimas - kaip kelios akimirkos (biografija).....	9
III. Ilgas grįžimas į tėvynę.....	43
IV. Vertimai ir paaiškinimai.....	83
V. Literatūros apie kun. Alf. Lipniūną.....	84

ISBN 485 06 -1
UDK 23 - 28: 929 Lipniūnas
An-136

KUNIGAS
ALFONSAS LIPNIŪNAS
Mons. Juozapas Antanavičius
Romualda Gasparaitytė

Panevėžio vyskupija

Leido ir spausdino VĮ „Spauda“.
Vilnius, Laisvės pr. 60. SL 193.
Tiražas 5000. Už. 294. 1995.

Skaitmeninį knygos variantą sukūrė
Paulius Jankevičius

www.lipniunas.com